

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Porovnání českého a ukrajinského školství očima studentů

The comparison of Czech and Ukrainian education from the students'
perspective

Lilija Semkivová

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Veronika Blažková, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: B AJ-PG

2016

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Porovnání českého a ukrajinského školství očima studentů vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 8. 4. 2016

.....

podpis

Poděkování:

Ráda bych poděkovala své vedoucí bakalářské práce PhDr. Veronice Blažkové, PhD. za odborné vedení při zpracování této práce a čas, který mi věnovala při konzultacích. Dále bych chtěla poděkovat Mgr. Lence Brychové a Ing. Luboši Haraštovi za pomoc s korekturou textu a formální úpravou mé práce. V neposlední řadě patří mé poděkování respondentům, kteří mi věnovali svůj čas.

ANOTACE

Tématem této bakalářské práce je komparace dvou školských systémů – českého a ukrajinského. V teoretické části jsou oba tyto systémy popsány od preprimárního vzdělávání po vzdělávání terciární. Kromě charakteristiky obou systémů je v teoretické části pozornost věnována také komparativní pedagogice, jejímu vzniku, předmětu, cíli i využitelnosti v praxi. V praktické části jsou porovnávány školské systémy okomentovány samotnými studenty. Pro výzkum v praktické části byl vybrán kvantitativní přístup za využití metody polo-strukturovaného rozhovoru. Otázky byly kladeny absolventům gymnázií obou zemí. Respondenti porovnávali především oblasti studia na gymnáziu a později na vysoké škole. Komparovanými aspekty byly například možnosti studia v zahraničí, hodnocení výuky na gymnáziích či forma a obsah přijímacího řízení jak na gymnázium, tak dále na vysokou školu.

KLÍČOVÁ SLOVA

Komparace, ukrajinské školství, české školství, absolvent střední školy, srovnávací pedagogika

ANNOTATION

The theme of this bachelor thesis is the comparison of two educational systems – mainly those of the Czech Republic and the Ukraine. The theoretical part deals mainly with the characteristics of these educational systems. Apart from that, the attention is also paid to the comparative education in general, its goals and the usage in practise. In the practical part of the thesis, students from both countries were given a chance to comment on the educational systems of their countries. The research is conducted by the use of quantitative method and provided by the half-structured interviews with the students from both countries. The compared aspects were for example the possibilities of studying abroad, the system of evaluation or the structure of the entrance exams.

KEY WORDS

Comparison, Ukrainian education, Czech education, graduate, comparative education

OBSAH

1. ÚVOD.....	7
2. TEORETICKÁ ČÁST	8
2.1. SROVNÁVACÍ PEDAGOGIKA.....	8
2.1.1. Stanovení definice srovnávací pedagogiky	8
2.1.2. Předmět srovnávací pedagogiky	8
2.1.3. Cíl srovnávací pedagogiky	9
2.1.4. Účely a využitelnost srovnávací pedagogiky	9
2.1.5. Vznik srovnávací pedagogiky	10
2.1.6. Mezinárodní norma pro klasifikaci vzdělávání	11
2.2. ČESKÝ ŠKOLSKÝ SYSTÉM.....	12
2.2.1. Preprimární vzdělávání.....	12
2.2.2. Primární a nižší sekundární vzdělávání.....	12
2.2.3. Vyšší sekundární vzdělávání	15
2.2.4. Postsekundární neterciární vzdělávání	17
2.2.5. Terciární vzdělávání	18
2.3. UKRAJINSKÝ ŠKOLSKÝ SYSTÉM.....	19
2.3.1. Základní informace.....	19
2.3.2. Preprimární vzdělávání.....	20
2.3.3. Primární vzdělávání.....	21
2.3.4. Nižší sekundární vzdělávání.....	21
2.3.5. Vyšší sekundární vzdělávání	22
2.3.6. Terciární vzdělávání	22
3. PRAKTICKÁ ČÁST	26
3.1. STANOVENÍ CÍLE	26
3.2. METODOLOGIE VÝZKUMU.....	26
3.3. VÝZKUMNÝ VZOREK A PRŮBĚH ŠETŘENÍ	27

3.3.1. Respondenti z české republiky	28
3.3.2. Respondenti z ukrajiny	29
3.4. VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	29
3.4.1. Druhý okruh otázek – průběh studia na gymnáziu	29
3.4.2. Třetí okruh otázek – další možnosti vzdělávání	34
3.4.3. Čtvrtý okruh otázek - osobní náhled studentů na systém v dané zemi.....	41
4. ZÁVĚR.....	46
5. SEZNAM POUŽITÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ	47
6. SEZNAM PŘÍLOH	49
6.1. Rozhovor 1	49
6.2. Rozhovor 2	53
6.3. Rozhovor 3	56
6.4. Rozhovor 4	60
6.5. Rozhovor 5	64
6.6. Rozhovor 6	68
6.7. Rozhovor 7	71
6.8. Rozhovor 8	75

1. ÚVOD

Tématem mé bakalářské práce je komparace školských systémů České republiky a Ukrajiny. Srovnávání školských systémů spadá do pedagogické disciplíny, která se nazývá srovnávací pedagogika. Srovnávací (komparativní) pedagogika označuje teorie a výzkumné aktivity, které se zabývají zkoumáním charakteristik a fungováním vzdělávacích systémů jednotlivých zemí, jejich popisem, srovnáváním a hodnocením (Průcha, 2012). Srovnávací pedagogika jako taková je dále detailněji rozpracována v teoretické části této bakalářské práce.

Impulzem pro napsání práce na toto téma mi byl můj původ. Narodila jsem se na Ukrajině, žiji však na území České republiky již 17 let. Jelikož jsem se do České republiky přestěhovala ve věku šesti let, neměla jsem možnost se s ukrajinským školským systémem osobně seznámit. Na Ukrajinu však jezdím každým rokem, a když jsem se s přáteli bavila o jejich zkušenostech se vzděláváním na Ukrajině, napadlo mě, že bych mohla vzdělávání v těchto dvou zemích porovnat.

Tato bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. V části teoretické je pozornost věnována komparativní pedagogice, její definici, vzniku, účelu a předmětu. Dále jsou v teoretické části charakterizovány dva školské systémy. V obou školských systémech je popsáno preprimární, primární, sekundární i terciární vzdělávání.

V praktické části jsou tyto školské systémy komentovány samotnými studenty, respektive absolventy gymnázií, kteří tvoří jádro obou systémů. Pro výzkum v praktické části byl zvolen kvalitativní přístup provedený pomocí polo-strukturovaných rozhovorů. Rozhovory, které jsem s respondenty vedla, byly předem rozděleny do čtyř hlavních okruhů, jež tvořily klíčové oblasti výzkumu. Faktory, které byly studenty porovnány, jsou například možnosti studia v zahraničí, přijímací řízení na gymnázia i vysoké školy, průběh závěrečné zkoušky (maturity/atestatu) a další.

2. TEORETICKÁ ČÁST

2.1. SROVNÁVACÍ PEDAGOGIKA

2.1.1. Stanovení definice srovnávací pedagogiky

Srovnávací pedagogika patří k těm oborům, na jejichž jednoznačném vymezení a jasné definici se autoři doposud neshodli. Pokusy o vymezení předmětu srovnávací pedagogiky nebyly vždy jednotné a autorům se vždy podařilo postihnout jen určité komponenty nebo aspekty daného srovnávacího objektu. Odborníci se nejčastěji neshodovali v jasném vymezení definice srovnávací pedagogiky, kde se doted' vedou diskuze o tom, je-li srovnávací pedagogika vědním oborem, akademickou disciplínou, výzkumným polem či výzkumnou metodou věd o vzdělávání (Walterová, 2006).

Jednou z poněkud stručných a jednoznačných definic srovnávací pedagogiky je definice autorky E. Walterové (Walterová, 2006), která srovnávací pedagogiku vymezuje jako multidisciplinární obor zkoumající a srovnávající vzdělávací systémy a procesy, jejich determinující faktory a efekty na různých úrovních jejich reálné existence, z aspektů různých skupin a společenství v širším kontextu (historickém, kulturním, etnickém, ekonomickém, politickém) sociálního systému a jeho subsystémů.

2.1.2. Předmět srovnávací pedagogiky

Srovnávací pedagogika byla založena zejména k mezinárodnímu porovnávání systémů vzdělávání v různých zemích. Komparace školských systémů přispívala především k uvědomování si rozdílů jak mezi zeměmi, tak i mezi kontinenty (Walterová, 2006).

Současná srovnávací pedagogika je dnes díky mezinárodním organizacím komplexnější a přesnější, než tomu bylo v minulosti. Srovnávací analýzy vzdělávacích systémů lze dnes provádět v globální dimenzi bez jakýchkoliv komplikací. Obecně platí, že jsou vždy srovnávány jednotlivé fenomény vzdělávání, například vzdělávací instituce, cíle, obsahy, produkty atd. Hlavním rozlišujícím znakem je místo, v němž je daný fenomén srovnáván, respektive jedná-li se o město, kraj, zemi či kontinent. Dalším neméně podstatným rozlišujícím znakem je čas. Daný fenomén může být srovnáván synchronně anebo diachronně. Synchronní úroveň popisuje současný stav své existence. Diachronní úroveň pojednává o historické dimenzi. Diachronní analýzy zkoumají jeden a tentýž fenomén ve stejné lokaci v různých časových obdobích (Walterová, 2006).

Většina autorů, zabývajících se předmětem srovnávací pedagogiky, jej definuje jako mezinárodní srovnávání vzdělávacích systémů, což je všeobecně uznávané pojetí oboru (Walterová, 2006).

2.1.3. Cíl srovnávací pedagogiky

Cílem srovnávací pedagogiky obecně je přispět k vyšší úrovni konceptuálního porozumění oblasti svého zkoumání. Autorka Walterová (Walterová, 2006, s. 40) uvádí, že specifickou funkcí srovnávací pedagogiky je „*vysvětlovat procesy a jevy ve vzdělávání na základě jejich srovnávání na různých úrovních jejich existence.*“ Srovnávací pedagogika napomáhá poodhalit principy, zákonitosti, ale i problémy ve vzdělávání, a tím přispívá k utváření pedagogických konceptů a teorií.

Úvahy o smyslu a cílech srovnávací pedagogiky doprovázejí tento obor již od doby, kdy se začal konstituovat. Uznávaný zakladatel srovnávací pedagogiky Marc Jullien zdůraznil potřebu srovnávat vzdělávání v evropských zemích již v roce 1817. Účelem tohoto srovnávání bylo všeobecné zlepšení stavu vzdělávání v té době. Marc Jullien dokonce požadoval, aby každý evropský stát zodpověděl na řadu otázek o svém vzdělávání. Následné srovnávání jej mělo stimulovat ke snaze o lepší výsledky a posléze o co nejlepší vzdělávání. Ty národy, které pociťovaly slabiny ve svém vzdělávání, se měly následně učit od těch úspěšnějších (Walterová, 2006).

Pro dnešní pedagogy je srovnávací pedagogika významnou složkou v jejich přípravě na profesi i v dalším vzdělávání. Zejména a především rozvíjí schopnost kritické reflexe domácího vzdělávacího systému a nabádá k obšírnějšímu zájmu o dění v oblasti vzdělávání v mezinárodním měřítku (Walterová, 2006).

2.1.4. Účely a využitelnost srovnávací pedagogiky

Produkty srovnávací pedagogiky jsou potřebné nejen pro pedagogické pracovníky, nýbrž také pro odborníky v jiných vědách. Jednou z oblastí, která využívá poznatků srovnávací pedagogiky, je oblast vzdělávací politiky, plánování a řízení školství ve státě. Je důležitá pro ty, řečeno jinými slovy, kteří stojí za vytvářením strategických plánů pro rozvoj vzdělávacích systémů. Tito odborníci mají rovněž na starost například legislativní rámce činnosti vzdělávacích institucí a jejich subjektů a dále také jejich financování a kontrolu.

Přesněji řečeno se jedná o politiky, státní úředníky ve školství a následně také členy školní inspekce a jiných školských institucí (Průcha, 2012).

Další podstatnou skupinou uživatelů poznatků ze srovnávání vzdělávacích systémů představují odborníci ve sféře ekonomie školství a vzdělávání. Tito ekonomové se zabývají problémy, které souvisí s vyhodnocováním kvality, efektivnosti a financování vzdělávacích systémů (Průcha, 2012).

Mezinárodní komparace vzdělávacích systémů je mimo jiné užitečná také pro nejrůznější analýzy v oblasti sociálních věd, především pro sociologii a sociální prognózování. Sociologové využívají data z mezinárodních komparací vzdělávání kupříkladu k vysvětlení důsledků vzdělanostní struktury populace (Průcha, 2012).

Je zcela patrné, že nejširší skupinu uživatelů informací produkovaných v mezinárodní komparaci vzdělávacích systémů představují ti, kteří jsou s daným systémem přímo spjatí – tedy učitelé a manažeři ve školách a jiných vzdělávacích zařízeních, výzkumní pracovníci ve sféře školství a další. Tito odborníci se přirozeně zajímají o to, jak fungují školské systémy v různých zemích (Průcha, 2012).

2.1.5. Vznik srovnávací pedagogiky

Během historie se srovnávací pedagogika ve velké míře věnovala otázkám, které těsně souvisely s problémy dané společnosti. Za duchovního otce této disciplíny se považuje Marc Antoin Jullien de Paris, francouzský myslitel a diplomat, který již roku 1817 vydal spis s názvem *Nárys a předběžné pohledy na práci o srovnávací pedagogice*. Tento spis obsahuje dvě části. V části první předkládá autor důvody, které ho vedly k vytvoření srovnávacího výkladu o vzdělávání v různých zemích Evropy. Mimo jiné navrhuje zřízení Speciální komise pro vzdělávání, jejíž spolupracovníci v evropských zemích by pomocí nejrůznějších dotazníků shromažďovali veškeré informace týkající se školských institucí a pedagogických metod. Následně by se tyto informace promítly v tabulkách, které by jasně ukázaly stav vzdělávání v jednotlivých zemích, a tím pádem umožnily vzájemné srovnávání. Kromě této komise navrhuje autor také zřízení Institutu v Ženevě, kde by se učitelé připravovali na jejich budoucí profesi a kde by se také vypracovávaly učebnice pro všechny obory (Váňová, 2009).

V části druhé se autor věnuje metodám výzkumu. Nalezneme zde několik sérií otázek týkajících se vzdělávání na primárních a sekundárních školách (Váňová, 2009).

Dílo tohoto autora se stalo podnětem k sepsání dalších publikací týkajících se srovnávací pedagogiky (Váňová, 2009).

2.1.6. Mezinárodní norma pro klasifikaci vzdělávání

Pro jednodušší srovnávání vzdělávacích systémů vypracovalo UNESCO Mezinárodní normu pro klasifikaci vzdělávání (International Standart Classification of Education – ISCED). Klasifikace ISCED vznikla z potřeby lépe porozumět vzdělávacím systémům. Tato norma byla vytvořena počátkem 70. let 20. století, schválena roku 1978 a značena jako ISCED 1967. Léta zkušeností později ukázala, že je normu potřeba zaktualizovat. Revidovaná klasifikace byla nazvána ISCED 1997 a schválena v listopadu 1997 (ČSÚ, 2014).

K další novele systému ISCED došlo o několik let později. Roku 2011 byla odsouhlasena nejnovější verze ISCED. Od 1. ledna 2014 byla tato nejnovější verze ISCED zavedena v České republice a tím nahradila dříve používanou verzi z roku 1997. Na Ukrajině byla nová verze ISCED přijata na konci listopadu roku 2013 (Stepanenko, 2014).

Předchozí podoba ISCED 97 používala jen číslo úrovně a písmeno, které rozlišovalo, zda jde o program, který umožňoval vstup do jakéhokoli dalšího vzdělávání (A), do specificky zaměřeného oboru (B) či neumožňoval další přístup ke studiu (C) (ČSÚ, 2014).

Nová klasifikace ISCED 2011 rozlišuje jednak klasifikaci programů (ISCED 2011-P) a jednak dosažené vzdělání (ISCED 2011-A). Změnu lze zaregistrovat také v počtu úrovní – místo původních dvou vysokoškolských existují nyní čtyři, které odpovídají úrovním evropského a boloňského rámce kvalifikací (krátký cyklus, bakalář, magistr, doktor). Nová klasifikace je tedy devítistupňová (ČSÚ, 2014).

Nová klasifikace používá také až trojmístný číselný kód. První číslo tohoto kódu značí úroveň programu nebo dosaženého vzdělání, druhé číslo kódu značí kategorii zaměření (např. všeobecné -4) a třetí číslo kódu označuje, do jaké míry program umožňuje další postup ve studiu, či nakolik bylo daného vzdělání dosaženo a umožňuje postup do dalšího studia. Kategorizace dosaženého vzdělání je od kategorizace vzdělávacích programů

odlišena zejména proto, aby bylo možné zařadit také úroveň a druh vzdělání osob, které absolvovaly dnes již neexistující vzdělávací programy (ČSÚ, 2014).

2.2. ČESKÝ ŠKOLSKÝ SYSTÉM

Český školský systém se řídí školským zákonem 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

2.2.1. Preprimární vzdělávání

Termín preprimární vzdělávání odpovídá u nás více známému označení předškolní výchova. Preprimární vzdělávání zahrnuje různé druhy vzdělávacích programů určených pro děti předškolního věku, realizované obvykle v mateřských školách (Průcha, 2012). V České republice se do této úrovně řadí i vzdělávání v přípravné třídě pro děti ze socio-kulturně znevýhodněného prostředí. Průměrná délka trvání předškolní výchovy je v České republice 3 roky. Mateřské školy nejsou povinné, přesto je navštěvuje téměř 93% dětí v příslušném věku. Dětem do 3 let jsou obvykle určeny jesle, které však nejsou součástí školské soustavy. Ve zvláštních případech je možné přijmout do mateřských škol i děti mladší 3 let. Mateřské školy taktéž navštěvují děti starší 6 let v případech, dostanou-li odklad povinné školní docházky (Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě, 2010).

Autor Jan Průcha definuje preprimární vzdělávání jako počáteční stupeň organizované výuky, kde se děti začínají přizpůsobovat prostředí školního typu (Průcha, 2012).

Základní cíl preprimárního vzdělávání je ve všech rozvinutých zemích v podstatně stejný: připravit děti pro život ve společnosti a vybavit je poznatky a dovednostmi pro další vzdělávání a vlastní osobní rozvoj (Průcha, 2012).

2.2.2. Primární a nižší sekundární vzdělávání

2.2.2.1. Terminologie

Specifická národní terminologie v jednotlivých zemích je důvodem terminologické variability také u nás. Mezinárodní norma pro klasifikaci vzdělávání ISCED definuje primární vzdělávání jako počátek systematického vzdělávání, tedy povinné školní

docházky. Jde-li o český vzdělávací systém, povinná školní docházka je devítiletá. Termín primární vzdělávání se používá zejména, pojednává-li se o zahraničních vzdělávacích systémech. Pojednává-li se o českém vzdělávacím systému, pracuje se především s termínem základní vzdělávání. Základní vzdělávání je složeno ze dvou částí, a to z primárního vzdělávání a nižšího sekundárního vzdělávání. Pro bližší pochopení je tedy zřejmé, že nelze striktně oddělovat primární vzdělávání a základní vzdělávání. Ve srovnávací pedagogice je tato terminologie podstatná zejména k bližšímu porozumění daného systému a možnosti srovnat dané země (Průcha, 2012).

2.2.2.2. Základní informace

Základní vzdělávání navazuje na vzdělávání předškolní. Cílem základního vzdělávání je poskytnout základ všeobecného vzdělání orientovaného především na situace blízké životu a na praktické jednání (Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě, 2010).

Jak bylo již zmíněno, základní škola má dva stupně. První stupeň tvoří 1. - 5. ročník, druhý stupeň 6. - 9. ročník. Úspěšným dokončením povinné školní docházky dosahuje žák stupně základní vzdělání. (Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě, 2010).

2.2.2.3. Pojetí a cíle základního vzdělávání

Základní vzdělávání na 1. stupni usnadňuje žákům přechod z předškolního vzdělávání a rodinné výchovy do povinného, pravidelného a systematického vzdělávání. Je založeno především na rozvíjení individuálních potřeb, možností a zájmů každého žáka. Základní vzdělávání na tomto stupni motivuje žáky k dalšímu učení a vede je k učební aktivitě a k poznání (Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě, 2010).

Základní vzdělání na 2. stupni pomáhá žákům získat vědomosti, dovednosti a také návyky, které jim umožní samostatné učení. Důraz se v tomto stupni klade také na provázanost vzdělávání a života školy se životem mimo školu (Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě, 2010).

2.2.2.4. Přijímání

Do základní školy jsou přijímáni žáci, kteří k 1. září příslušného roku dovršili 6 let a jsou tělesně a duševně přiměřeně připraveni. Ukáže-li se, že je dítě nezralé k přijetí do základní školy, navštěvuje buď nadále mateřskou školu, nebo přípravnou třídu. Přípravné třídy jsou zřizované základními školami. Žák plní svou povinnost školní docházky ve svém školském obvodu, pokud zákonný zástupce nezvolí pro žáka školu jinou (Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě, 2010).

2.2.2.5. Časový rozvrh a hodnocení

Školní rok začíná 1. září a končí 31. srpna následujícího roku. Letní prázdniny jsou dlouhé 2 měsíce – červenec a srpen. Jarní prázdniny trvají jeden týden. Krátké prázdniny jsou na podzim, o Vánocích, o Velikonocích a na konci prvního pololetí (Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě, 2010).

Žáci chodí do školy od pondělí do pátku. Vyučování probíhá ve větší míře v dopoledních hodinách. Jednou či dvakrát týdně mají žáci vyučování odpolední. Vyučovací hodina trvá 45 minut (Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě, 2010).

Žáci základní školy přecházejí do vyšších ročníků na základě svých výsledků. Pokud žák neprospěl v celkovém hodnocení na konci roku, nemůže postoupit do dalšího roku. Na druhé straně mimořádně nadaného žáka lze na žádost rodičů a po doporučení školského poradenského zařízení přearadit do vyšších ročníků bez absolvování ročníku předešlého poté, co úspěšně vykoná zkoušky z příslušného učiva (Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě, 2010).

Všichni žáci jsou hodnoceni v průběhu školního roku a také v závěru každého pololetí. V českém školském systému se nejčastěji používají klasifikační stupně 1-5. Některé školy používají hodnocení slovní a v některých případech se oba tyto způsoby kombinují. V případě použití klasifikace je žák klasifikován stupni: 1 (výborný), 2 (chvalitebný), 3 (dobrý), 4 (dostatečný), 5 (nedostatečný) (Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě, 2010).

2.2.3. Vyšší sekundární vzdělávání

2.2.3.1. Základní rozlišení

Jan Průcha vymezuje vyšší sekundární vzdělávání jako vzdělávání, které následuje po ukončení nižšího sekundárního vzdělávání, a jehož délka se pohybuje od 2 do 5 let. Vyšší sekundární vzdělávání může mít buďto charakter konečné fáze vzdělávání, což znamená, že jeho absolventi přecházejí do trhu práce, nebo charakter tranzitivní fáze vzdělávání, které absolventy připravuje na vstup do postsekundárního nebo terciárního vzdělávání (Průcha, 2012).

Z hlediska obsahu se vyšší sekundární vzdělávání rozlišuje na dva základní typy. Prvním typem je všeobecné vzdělávání, druhým typem je vzdělávání odborné neboli profesní (Průcha, 2012).

2.2.3.2. Vzdělávání na středních školách

Střední školství zajišťuje vzdělávání a odbornou přípravu pro téměř celou populaci mladých lidí, kteří dokončili povinnou školní docházku. Střední školy navštěvují obvykle žáci ve věku 15-18 let. Počáteční věková hranice je dána ukončením povinné školní docházky. Účast věkové skupiny od 15 let na vzdělávání není povinná, přesto však činila 95,8% v školním roce 2008/09 (Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě, 2010).

Po roce 1989 došlo v české školské soustavě k mnoha změnám. Jednu z nejvýznamnějších změn představuje vývoj struktury středního vzdělávání. Poměr absolventů maturitních a nematuritních oborů, který byl před rokem 1989 přibližně 40:60, se výrazně obrátil a v roce 2009 činil asi 70:30 ve prospěch maturitních oborů (Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě, 2010).

Na základě druhu a délky absolvovaného vzdělávacího programu lze na střední škole získat:

- a) střední vzdělání s maturitní zkouškou,
- b) střední vzdělání s výučním listem – po 2-3 letech vyššího sekundárního vzdělávání anebo případně v postsekundárním vzdělávání,
- c) střední vzdělání (1-2 roky).

Varianta a)

Všeobecné obory s maturitní zkouškou jsou realizovány na gymnáziích. Cílem gymnázií je především připravit žáky pro vysokoškolské vzdělávání a další typy terciárního vzdělávání. Gymnázia bývají nejčastěji čtyřletá a navazují na ukončenou povinnou školní docházku. Gymnázia mohou být i šestiletá pro žáky, kteří ukončili sedmý ročník, nebo osmiletá pro žáky, kteří úspěšně ukončili ročník pátý (Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě, 2010).

Pokud jde o odborné obory s maturitní zkouškou, organizují je převážně střední odborné školy. Praktičtější zaměřené obory jsou realizovány na středních odborných učilištích. Novějším typem studia jsou obory lyceí (ekonomické, pedagogické, technické aj.), která poskytují odborné vzdělání na širším všeobecném základě a připravují žáky ke studiu na vysokých školách odpovídajícího zaměření (Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě, 2010).

Varianta b)

Obory, které poskytují střední vzdělání s výučním listem, jsou výrazně profesně a prakticky zaměřeny. Tento typ vzdělání ale neumožňuje vstup na terciární úroveň vzdělávání. Příprava v oborech s výučním listem je obvykle dvouletá či tříletá (Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě, 2010).

Varianta c)

Jedno-až dvouleté obory, které poskytují střední vzdělávání, spadají zčásti do oblasti speciálního vzdělávání. Jde o obory praktické školy, určené žákům s těžším mentálním postižením. Další obory jsou určeny také žákům, kterým se nepovedlo úspěšně dokončit základní školu a připravují se na méně náročná povolání (Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě, 2010).

2.2.3.3. Vzdělávání v konzervatořích

Konzervatoře nabízí všeobecné vzdělávání a připravují žáky zejména pro výkon náročných uměleckých činností v oborech hudba, zpěv, tanec a hudebně dramatické umění. Nabízejí obory v délce 6 nebo 8 let (Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě, 2010).

Šestileté obory na konzervatořích zajišťují v prvních čtyřech letech vyšší sekundární vzdělávání a v následujících letech vzdělávání terciární. Šestileté obory vyučují obory hudba, zpěv, hudebně-dramatické umění a ladění klavírů (Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě, 2010).

Osmileté taneční obory jsou určeny pro žáky ve věku 11 až 18 let. První čtyři roky odpovídají nižší sekundární úrovni vzdělávání – čili druhému stupni základní školy. Následující dva roky se rovnají vyššímu sekundárnímu a poslední dva roky terciárnímu vzdělávání (Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě, 2010).

2.2.4. Postsekundární neterciární vzdělávání

Postsekundárním vzděláváním se v České republice rozumí programy, které poskytují stupeň vzdělání podle školského zákona a také některé další druhy vzdělávání určené absolventům středních škol, které mají charakter doplňujícího, rekvalifikačního vzdělávání. Do postsekundárního vzdělávání, které neposkytuje stupeň vzdělání, se řadí například jednoleté pomaturitní kursy cizího jazyka či nulté ročníky (Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě, 2010).

Programy, které poskytují stupeň vzdělání, jsou následující:

- a) Nástavbové studium je určeno žákům, kteří jsou absolventy tříletých oborů s výučním listem a chtějí si doplnit střední vzdělání s maturitní zkouškou. Studium je dvouleté a je zakončeno maturitní zkouškou.
- b) Zkrácené studium pro získání středního vzdělání s výučním listem poskytuje vzdělání absolventům oborů s maturitní zkouškou i oborů zakončeným výučním listem, kteří by rádi získali další kvalifikaci. Studium je jedno-až dvouleté a je zakončeno závěrečnou zkouškou.
- c) Zkrácené studium pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou je určeno pro absolventy oborů s maturitní zkouškou, kteří chtějí získat další kvalifikaci.

Studium je jedno – až dvouleté a je zakončeno maturitní zkouškou (Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě, 2010).

2.2.5. Terciární vzdělávání

2.2.5.1. Vyšší odborné vzdělávání

Poměrně novou součástí terciárního vzdělávání jsou vyšší odborné školy, které poskytují spíše prakticky zaměřené vyšší odborné vzdělání. Vzdělávací programy vyšších odborných škol mají délku 3 roky. Zdravotnické programy jsou o něco delší, jejich délka je 3 a půl roku. Absolventi získají vyšší odborné vzdělání doložené vysvědčením o absolutoriu a diplomem absolventa vyšší odborné školy s označením diplomovaný specialista (DiS) (Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě, 2010).

Novelizací vysokoškolského zákona z roku 2004 se usnadnil přechod z vyšších odborných škol na školy vysoké. Tudíž je pro absolventy možné získat posléze i vysokoškolský titul (Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě, 2010).

2.2.5.2. Vysokoškolské vzdělávání

Vysoké školy v České republice se řídí zákonem č.111/1998 Sb., O vysokých školách. Zákon dělí vysoké školy na dva typy. Typem prvním jsou instituce univerzitní (univerzity), které poskytují všechny typy studijních programů (bakalářský, magisterský a doktorský). Typem druhým jsou instituce neuniverzitní, které poskytují především programy bakalářské a jen výjimečně studijní programy magisterské (Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě, 2010).

Bakalářský studijní program je zaměřen na přípravu k výkonu profese a také ke studiu v magisterském studijním programu. Délka studia je 3 – 4 roky a absolvent získá titul bakalář (Bc.). Magisterský studijní program, který navazuje na předchozí bakalářský, má délku 1 – 3 roky. Vyžaduje-li to charakter studijního programu, magisterský studijní program nemusí navazovat na předchozí bakalářský program a v tomto případě je délka studia 4 – 6 let (Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě, 2010).

Doktorský studijní program může následovat po ukončení předchozího magisterského programu. Je zaměřen zejména na vědecké bádání a samostatnou tvůrčí činnost. Realizuje se pouze na univerzitních vysokých školách a standardní doba studia je 3 – 4 roky.

Absolventům je udělen titul Ph.D. nebo Th.D. (Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě, 2010).

2.3. UKRAJINSKÝ ŠKOLSKÝ SYSTÉM

2.3.1. Základní informace

Ukrajinské školství se řídí zejména zákonem O vzdělávání z roku 1991 (Про освіту, Відомості Верховної Ради УРСР (БВР), 1991, № 34, ст. 451).

Na Ukrajině nejsou školy tak striktně rozděleny na základní a střední jako v České republice. Nejčastějším typem školského zařízení je škola, na které lze získat základní i střední vzdělání – takzvaná střední všeobecně vzdělávací škola (середня загальноосвітня школа). Tato všeobecně vzdělávací škola má žákům poskytnout všeobecné střední vzdělání. Podle zákona z roku 1999 O všeobecném středním vzdělání (Про загальну середню освіту, Відомості Верховної Ради України, 1999 р.) se toto vzdělávání rozděluje do tří stupňů:

1. stupeň – elementární (початкова школа) – 4 roky
2. stupeň – základní (основна школа) – 5 let
3. stupeň – starší (старша школа) – 2 roky.

Zákon z roku 2010 (Відомості Верховної Ради України (БВР), 2010, N 46, ст.545) upravuje zákon z roku 1999, O všeobecném středním vzdělání. Touto novelou se změnil počet let na takzvané starší škole ze tří let na dva roky. Od roku 2010 je tedy délka studia v poslední etapě všeobecného středního vzdělání o rok méně, než tomu bylo předtím, čili 2 roky.

Takzvaná „starša škola“ je poslední etapou všeobecného středního vzdělání. Všeobecné střední vzdělání je dostupné pro všechny děti a mládež bez ohledu na jejich místo bydliště či sociální status rodičů. Absolventi všech 3 stupňů všeobecně vzdělávacích středních škol musí složit maturitní zkoušku a obdrží obdobu českého maturitního vysvědčení – tzv. атестат зрілості (osvědčení o získání všeobecného středního vzdělání) (Volkova, 2012).

Úrovně vzdělání, jichž je na Ukrajině možné dosáhnout, jsou následující:

- předškolní vzdělání (дошкільна освіта),
- všeobecné střední vzdělání (повна загальна середня освіта),

- odborné/profesní vzdělání (професійна освіта),
- vyšší vzdělání (вища освіта).

Všeobecné střední vzdělání se dále podrobněji dělí na následující úrovně: elementární základní vzdělání (початкова загальна освіта), základní střední vzdělání (базова загальна середня освіта) a plné/úplné střední vzdělání (повна загальна середня освіта) (Volkova, 2012).

2.3.1.1. Druhy všeobecně vzdělávacích škol:

Všeobecné střední vzdělání je podle zákona povinné (zákon O všeobecném středním vzdělání z roku 1999). Školské instituce, v nichž lze získat všeobecné střední vzdělání, jsou následující:

- a) všeobecně vzdělávací střední škola (Загальноосвітня середня школа) – nejčastější typ; obsahující 1., 2. a 3. stupeň,
- b) specializovaná škola (Спеціалізована школа) – škola s 1., 2. a 3. stupněm, rozšířená výuka určitých předmětů (nejčastěji jazyky a matematika),
- c) gymnasium (Гімназій) – škola s 2. a 3. stupněm s rozšířenou výukou určitých předmětů,
- d) lyceum (Ліцей) – škola s 3. stupněm s rozšířenou výukou úzce specializovaných předmětů,
- e) kolegium (колегіум) – studijní základ 2. a 3. stupně, zaměřený na jazyky, filosofii a kulturu,
- f) večerní škola (вечірня школа) - studijní základ pro občany Ukrajiny, kteří nemají možnost účastnit se denního studia.

Následně se k těmto školám řadí také školy speciální, které nabízejí vzdělávání dětem se zdravotním znevýhodněním (Sbrueva, 2013).

2.3.2. Preprimární vzdělávání

Preprimární vzdělávání se řídí zákonem z roku 2001, O Předškolním vzdělání. Mezi předškolní vzdělávání se řadí mateřské školy a jesle. Jesle existují na Ukrajině v rámci mateřských škol a jsou určeny pro děti ve věku od 1 do 3 let. Mateřské školy jsou odstupňované podle věku dítěte, tudíž jsou děleny na mladší stupeň (3 – 4 let), střední

stupeň (4 – 5 let) a starší stupeň (5 – 6 let). Primární náplní mateřských škol je rozvoj dovedností především formou hry. Od českých mateřských škol se tedy nijak zvláště neliší (Volkova, 2012).

2.3.3. Primární vzdělávání

Do primárního vzdělávání na Ukrajině se řadí takzvaná elementární škola (початкова школа), která je obdobou české školy základní (přesněji prvního stupně). Děti vstupují do této školy ve věku 6 - 7 let, tudíž obdobně jako v České republice. První stupeň navštěvují děti ve věku 6 - 10 let a tvoří ho 4 ročníky. Žáky na prvním stupni vyučuje pouze jeden pedagog nehledě na to, o jaký předmět se jedná. Výjimku tvoří hudební, výtvarná a tělesná výchova, kterou může vyučovat někdo jiný. Zajímavostí je způsob známkování dětí v první třídě – nepoužívají se totiž známky, ale symboly. Známky jsou udělovány od třídy druhé (Sbrueva, 2013).

2.3.4. Nižší sekundární vzdělávání

Druhý stupeň navazuje na stupeň první a pokračuje 5. - 9. ročníkem. Na Ukrajině se tomuto druhému stupni říká škola základní (основна школа). I přes rozličné názvy se jak primární, tak nižší sekundární vzdělávání zpravidla odehrává na té samé škole. Na tomto stupni už učitelé vyučují své konkrétní předměty. Žáci bývají rozdělení do různě zaměřených tříd podle jejich dovedností – existuje například matematická nebo jazyková třída (Volkova, 2012).

V rámci výuky na základních školách je pro žáky možné navýšit dotaci některých předmětů, přejí-li si to a mají-li učitelé daných předmětů časové možnosti. Tyto doplňkové hodiny hradí školy. Stejně jako v České republice dostávají i žáci na Ukrajině učebnice k zapůjčení od školy, které na konci školního roku vracejí. Rozdíl však spočívá v tom, že pokud jde o ukrajinské školy, není vždy dostatek materiálů a žáci si musí učebnice a další pomůcky půjčovat mezi sebou (Volkova, 2012).

2.3.4.1. Postup a hodnocení

Školní rok začíná stejně jako u nás v září. Rozdíl je však v jeho ukončení. Žákům na Ukrajině končí školní rok už v květnu, čili o měsíc dříve než v České republice (Volkova, 2012).

Žáci 5. a vyšších ročníků absolvují každoročně postupové zkoušky, jejichž úspěšné splnění je podmínkou pro postup do dalšího ročníku. Závěrečné zkoušky se mohou konat jak v ústní, tak v písemné podobě a je pouze na škole, kterou variantu zvolí. Po ukončení 9. třídy je žákům udělen certifikát o ukončení neúplného středního vzdělání. Tento certifikát jim umožní buďto pokračovat v takzvané starší škole (3. stupeň – třídy 10. a 11.) anebo škole odborné (Sbrueva, 2013).

Od 2. třídy se pro hodnocení výuky používá 12bodová škála, která roku 2000 nahradila škálu 5bodovou. V této škále znamená 1 – 3 nedostatečně, 4–6 dostatečně, 7–9 dobře a 10–12 výborně (Sbrueva, 2013).

2.3.5. Vyšší sekundární vzdělávání

Všeobecné střední vzdělání navazuje na ukončenou devítiletou docházku. Obvykle pokračuje takzvanou starší školou a třídami 10. - 11. Kromě této starší školy mají žáci na výběr také jiné školy, které poskytují vzdělání 3. stupně a v nichž lze získat všeobecné střední vzdělání (Čepil', 2014). Školy, v nichž lze získat všeobecné střední vzdělání, jsou již uvedeny v kapitole výše (blíže rozvedeno v kapitole 2.3.1 – Základní informace).

2.3.5.1. Odborné vzdělání

Kromě výše uvedených škol, v kterých lze nabýt středoškolského vzdělání, existují také odborné střední školy. Odborného středního vzdělání je na Ukrajině možné dosáhnout v odborných a technických učilištích. Absolvováním odborného/technického učiliště je studentům udělen diplom o ukončeném odborném středním vzdělání (profesní kvalifikace). Spolu s tímto diplomem je studentům uděleno také písemné osvědčení (takzvaný Аттестат), který potvrzuje, že studenti během tohoto studia získali kromě odborného diplomu také povinné všeobecné střední vzdělání (Čepil', 2014).

2.3.6. Terciární vzdělávání

Podle zákona O Vysokoškolském vzdělání (Про вищу освіту, 2002, N 20, ст.134) se vysoké školy na Ukrajině se dělí podle stupně udělené akreditace – I., II., III. a IV. stupeň akreditace (рівень акредитації).

- a) I. stupeň akreditace – studenti získávají neúplné vysokoškolské vzdělání a titul mladšího specialisty. Jedná se o takzvaný neuniverzitní stupeň vysokoškolského vzdělání. Stanovená délka studia je 2 – 3 roky. Ke studiu neúplného vysokoškolského vzdělání se mohou přihlásit i žáci, kteří dokončili pouze nižší sekundární vzdělání. Studium je v tomto případě přibližně o 2 roky delší a studenti zde zároveň získají úplné všeobecné střední vzdělání (повна загальна середня освіта).
- b) II. stupeň akreditace – studenti získávají základní vysokoškolské vzdělání a titul bakaláře. Stanovená délka studia je 3 – 4 roky.
- c) III. stupeň akreditace – studenti získávají plné vysokoškolské vzdělání a titul specialisty. Stanovená délka studia je 1 – 1,5 roku.
- d) IV. stupeň akreditace – studenti získávají plné vysokoškolské vzdělání a titul magistra. Stanovená délka studia je 1 – 2 roky.

Tentýž zákon z roku 2002 (Про вищу освіту, 2002, N 20, ст.134) ustanovuje také dosažitelné úrovně vzdělání:

- 1. Neúplné vysokoškolské vzdělání (неповна вища освіта) – mladší specialista
- 2. Základní vysokoškolské vzdělání (базова вища освіта) – bakalář
- 3. Úplné vysokoškolské vzdělání (повна вища освіта) – specialista/ magistr

Po dokončení úplného vysokoškolského vzdělání se studentům uděluje titul magistra nebo specialisty. Tyto dva udělené tituly se však liší. Podstatné rozlišení je v činnosti, kterou člověk s příslušným titulem vykonává. Magistr se zabývá činností vědeckou a specialista činností praktickou (Čepil', 2014).

Další rozdíl spočívá ve způsobech, kterými těchto titulů student nabyde. Specialistou se student stává po 5 – 6 letech studia, které následuje po dosažení všeobecného středního vzdělání. Specialistou se může ale student stát také za přibližně 1 – 1,5 roku po dosažení základního vysokoškolského vzdělání (tzn. po získání titulu bakalář) (Čepil', 2014).

Magistrem se student stává po delší době. Magisterské studium je dvouleté. K tomuto studiu musí student získat nejprve základní vysokoškolské vzdělání. Jinými slovy: student se musí stát nejdříve bakalářem, aby se následně mohl stát magistrem (Čepil', 2014).

Magisterské studium je přístupné i studentům, kteří se stali již specialisty a chtějí získat titul magistra (Čepil', 2014).

Z výše uvedeného rozdělení je patrné, že třístupňová struktura dosaženého vzdělání (neúplné, základní a plné) přímo koresponduje s třístupňovou strukturou dosažitelných titulů (mladší specialista, bakalář a specialista/magistr). Neúplné vysokoškolské vzdělání, jehož absolvováním lze dosáhnout titulu mladší specialista, představuje obvykle oddělené odvětví vzdělávání, jež je vyučováno v separovaných odborných školách. Českým ekvivalentem pro mladšího specialistu je titul diplomovaný specialista, kterého lze dosáhnout absolvováním vyšší odborné školy (Čepil', 2014).

2.3.6.1. Nejčastější typy vysokých škol

V této kapitole bude nabídnut stručný přehled nejčastějších typů vysokých škol na Ukrajině:

Univerzita (Університет) – nejprestižnější vysoká škola III. a IV. stupně akreditace. Bývá jen v těch největších městech, je oblastním centrem vzdělanosti.

Akademie (Академія) – vysoká škola III. a IV. stupně akreditace. Má většinou méně fakult než univerzita, ve výzkumu se většinou specializuje na jedno odvětví.

Institut (Інститут) – vysoká škola III. a IV. stupně akreditace. Instituty mohou existovat samostatně nebo být součástí univerzity či akademie.

Konzervatoř (Консерваторія, музична академія) – vysoká škola III. a IV. stupně akreditace. Zaměřuje se na vzdělávání v oblasti umění (zejména hudby).

Odborné školy (Технікум/училище) - škola na pomezí střední a vysoké školy (neuniverzitní typ vysoké školy). Má akreditaci I. stupně, lze zde získat titul „mladšího specialisty“.

Koledž (Коледж) - vysoká škola II. stupně akreditace. V mnoha případech bývá součástí vysoké školy vyšší akreditace (např. univerzity) (Čepil', 2014)

2.3.6.2. Doktorské studium

Doktorské studium je na Ukrajině složeno ze dvou stupňů. Absolvent prvního stupně se nazývá kandidát věd (кандидат наук). Tento typ studia vyžaduje alespoň tři roky studia po dosažení titulu specialisty nebo magistra. Kandidát věd je titul, jenž se uděluje po

úspěšném obhájení dizertační práce včetně vykonání aspirantury. V České republice se tento typ vzdělání nazývá doktor věd (Ph.D) (Alla Vasilûk, 2002).

Druhým stupněm doktorského studia je doktor věd (доктор наук), což je nejvyšší možné vzdělání na Ukrajině. Doktorem věd se stává člověk, jehož výzkumná práce je přínosem v dané vědní oblasti. Nezbytnou podmínkou je absolvování dalších studií zvaných doktorantura. Titul doktor věd (DrSc.) v České republice uděluje od roku 2003 pouze Akademie věd České republiky jako výraz zvláštního ocenění za mimořádný přínos v určitém vědním oboru (Alla Vasilûk, 2002).

Oba stupně doktorského studia mohou být otevřeny ve vyšších vzdělávacích institucích III. a IV. stupně akreditace nebo ve výzkumných institucích a jejich odvětvích (Alla Vasilûk, 2002).

3. PRAKTICKÁ ČÁST

3.1. STANOVENÍ CÍLE

Cílem praktické části této bakalářské práce je porovnat již výše zmíněné dva školské systémy. Český a ukrajinský školský systém budou porovnány z několika hledisek a především očima studentů, respektive absolventů středních škol obou těchto zemí.

Faktory, které budu ve svém výzkumu sledovat a komparovat, jsou rozděleny do 3 okruhů. V prvním okruhu otázek budou respondentům položeny otázky ohledně přijímacího řízení na gymnázium a způsobu hodnocení výuky. Taktéž budou respondenti dotázáni na způsob přípravy a samotný průběh závěrečné zkoušky (maturita/atestat). Druhý okruh otázek bude směřován ke studiu na vysoké škole, kde budou respondenti obou zemí dotázáni například na možnosti dalšího vzdělávání po ukončení studia na gymnáziu či možnosti studia v zahraničí. Poslední okruh otázek je soustředěn především na vlastní postoje a názory absolventů gymnázií, kde bych ráda porovнала, jak tyto školské systémy vidí samotní studenti.

V části teoretické byly oba školské systémy rozpracovány a poměrně detailně popsány, v části praktické bych dala ráda šanci samotným studentům, aby je okomentovali. Jak již bylo zmíněno, ve studii se tedy pokouším zjistit, jak na dané systémy nahlíží sami studenti. Cílem výzkumu je tak poukázat na možné shody v systémech a taktéž upozornit na jejich odlišnosti.

3.2. METODOLOGIE VÝZKUMU

Pro výzkum byl zvolen kvalitativně orientovaný přístup, a to především kvůli cíli výzkumu. Pro získání dat byl použit polo-strukturovaný rozhovor, který oproti strukturovanému rozhovoru umožňuje větší iniciativnost a svobodu projevu respondenta (Miovský, 2006).

Metoda rozhovoru má své výhody zejména v tom, že se můžeme přímo setkat s respondentem, s jeho názory a postoji. Rozhovor je výzkumnou metodou, která zachycuje fakta a umožňuje pronikat hlouběji do postojů a motivů respondenta (Čábalová, 2011).

Před započítím rozhovoru byli všichni účastníci výzkumu srozuměni s cílem výzkumu i jeho povahou. Účastníci byli taktéž ujištěni, že jejich odpovědi nebudou zneužity

a získaná data budou použita pouze do této práce. Základní otázky byly během provádění samotných rozhovorů rozšířeny o další podotázky, které dopomohly získat detailnější odpovědi.

3.3. VÝZKUMNÝ VZOREK A PRŮBĚH ŠETŘENÍ

Respondenti byli rozděleni do dvou skupin. Každý z respondentů obou skupin musel splňovat dvě základní podmínky – absolvovat gymnázium v dané zemi a následně pokračovat v dalším studiu na libovolně zvolené škole, kde lze získat další vzdělání. První skupinu tvoří absolventi gymnázií v České republice, s kterými jsem měla tu možnost se sejit osobně, a rozhovory se svolením respondentů nahrát. Důležité bylo také místo konání těchto rozhovorů, jehož výběr jsem zcela ponechala na respondentech. Ve všech čtyřech případech si respondenti pro místo rozhovoru zvolili knihovnu. Druhou skupinu tvoří absolventi gymnázií na Ukrajině, s kterými jsem rozhovory prováděla prostřednictvím internetu. Využila jsem k tomu komunikační program Skype, s jehož pomocí jsem se svými respondenty vedla rozhovor na dálku. Rozhovor byl veden v ukrajinštině, jejich odpovědi byly však ihned zapisovány v jazyku českém. Rozhovor s druhou skupinou byl náročnější zejména kvůli omezenému osobnímu kontaktu a přímému překladu do češtiny. Vzorek byl složen z respondentů, které znám již několik let osobně, tudíž jsem účastníky rozhovorů oslovila sama osobně či pomocí mobilních telefonátů, v případě přátel z Ukrajiny jsem ke kontaktu použila již zmíněný komunikační systém Skype. K porovnání dvou školských systémů jsem vybrala absolventy gymnázií zejména z důvodu podobnosti jejich funkce. Gymnázia jak v České republice, tak na Ukrajině slouží především k důkladné přípravě studentů na další vzdělávání. Před začátkem samotného rozhovoru, který byl nahráván a později přepisován, jsem s respondenty vedla krátký nezávazný rozhovor, aby se obě strany uvolnily a cítily se pokud možno co nejvíce komfortně. Tento krátký vedlejší rozhovor nebyl nijak zaznamenán.

Rozhovor byl předem rozdělen do 4 okruhů:

1. První okruh tvořily otázky osobní povahy, jinými slovy otázky identifikační.
2. Druhý okruh zahrnoval otázky týkající se průběhu studia na gymnáziu
3. Třetí okruh otázek byl soustředěn na studium, které následuje po ukončení gymnázia – terciární vzdělávání.

4. Čtvrtý okruh byl zaměřen především na dojmy samotných absolventů a jejich názory, jež se týkaly celkového dojmu ze školského systému v dané zemi.

3.3.1. Respondenti z české republiky

Všichni čtyři dotazovaní respondenti si přáli zanechat jejich jména beze změny, jelikož si přejí bakalářskou práci po odevzdání přečíst a rádi by se v analýzách snadno našli.

Prvním respondentem je Anna, která momentálně studuje Vysokou školu finanční a správní v Praze. Anna je již v posledním ročníku a letos ji čekají státní závěrečné zkoušky a obhajoba bakalářské práce. Zároveň pracuje jako recepční v jedné nejmenované počítačové firmě, kam dochází přibližně 7krát do měsíce. Po dokončení bakalářského studia by ráda pokračovala v navazujícím magisterském studiu v oboru Marketing. Anna chodila na šestileté Gymnázium Jižní Město v Praze.

Druhým respondentem je Tereza, která pochází z Moravy a i tam dokončila středoškolské vzdělání. Tereza získala maturitu na Gymnáziu v Zábřehu na Moravě, kde studovala 4 roky. Tereza je momentálně ve třetím ročníku bakalářského studia na Univerzitě Karlově v Praze, kde studuje Pedagogickou fakultu se zaměřením na Specializaci ve vzdělávání. Zároveň působí jako učitelka v mateřské škole, kde učí děti anglický jazyk.

Třetím respondentem mého výzkumu je Viktor. Viktor dokončil středoškolské vzdělání na církevním gymnáziu v Praze. Následně si vyzkoušel studium na vysoké škole zaměřené na studium historie, kterou ale nedokončil především kvůli své největší vášni - hudbě. Viktor se později dostal na hudební konzervatoř, kde studoval 6 let. Viktor působí v současné době jako klavírista v nejmenované hudební skupině. Zároveň skládá hudbu pro různá divadelní představení a svého rozhodnutí nedokončit si vysokoškolské vzdělání nelituje.

Mým posledním respondentem z České republiky je Lucie, která nyní podobně jako Tereza studuje již poslední ročník na Univerzitě Karlově v Praze a letos ji čekají státní závěrečné zkoušky. Po ukončení bakalářského programu by Lucie ráda pokračovala ve studiu v navazujícím magisterském studiu, kde by získala plnou kvalifikaci pro výkon svého budoucího povolání. Podobně jako Viktor a Anna získala i Lucie středoškolské vzdělání v Praze. Lucie se kromě studia na vysoké škole věnuje také hudbě, která je její velikou vášní. Ve své kapele zpívá a zároveň i skládá texty.

3.3.2. Respondenti z ukrajiny

Stejně jako respondentům z České republiky, tak i respondentům z Ukrajiny jsem nabídla anonymitu a změnu jejich jmen, ani jeden si to však nepřál, proto jsem tedy ponechala jejich jména v originální podobě.

Mým prvním respondentem ze země mého původu je dívka jménem Lucia, která se momentálně věnuje hudbě jak studijně, tak prakticky. Lucia působí jako zpěvačka v jedné nejmenované hudební skupině. Zároveň studuje na hudební konzervatoři, kde se ve své vášni zdokonaluje. Lucia pochází z města Doněck, které je situováno na východě Ukrajiny. Také v tomto městě dokončila Lucia střední vzdělání.

Druhou respondentkou je Ljuba. Ljuba žije kousek od města Drohobyč, kde momentálně pracuje. Ljuba již dokončila i bakalářské studium v oboru Pedagogika. Bohužel nemůže najít vhodnou práci, a tak se nyní živí jako prodavačka.

Mým třetím respondentem je muž jménem Michailo, který dokončil gymnázium ve městě Dniprodzerzhynsk. V tom samém místě dnes studuje na vysoké škole se zaměřením na strojní inženýrství. Studium ho velice baví a v budoucnu plánuje odcestovat do Evropy, kde by se rád uplatnil.

Mým posledním respondentem z Ukrajiny je slečna jménem Ira, která se živí jako zdravotní sestra ve městě Drohobyč. Ira vystudovala odborné zdravotní učiliště, kde získala titul Mladšího specialisty potřebný k výkonu její momentální profese. Ira studovala na všeobecném gymnáziu v tomtéž městě.

3.4. VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

3.4.1. Druhý okruh otázek – průběh studia na gymnáziu

V druhém okruhu byly respondentům položeny 4 základní otázky, které byly v průběhu rozhovoru případně rozšířeny o další podotázky.

1. Jakým způsobem probíhalo přijímací řízení na gymnázium?

V této oblasti se dle výpovědí mých respondentů země tolik neliší. Co se týče vstupu na gymnázia, dělají se jak na Ukrajině, tak v České republice přijímací zkoušky. Respondenti z obou zemí konali přijímací zkoušky písemnou formou. Jedna respondentka z České republiky měla ve druhém kole přijímacího řízení ústní pohovor, ale ten i tak následoval po

úspěšném složení zkoušek písemných. V jednom případě u respondenta z České republiky bylo přijetí na základě prospěchového průměru. Zajímavým zjištěním je fakt, že nehledě na to, z jaké třídy se student na gymnázium hlásí, vždy musí projít vstupními testy. Tento fakt se potvrdil v obou zemích.

2. Jakým způsobem se hodnotila výuka?

Zde se dvě porovnávané země razantně liší. Jak jsem již zmínila ve své teoretické části, ukrajinský systém známkování používá dvanáctibodovou škálu. V České republice jsou studenti známkováni na škále od 1 do 5, kde známka 1 je nejvyšším možným oceněním. Na Ukrajině je nejlepší možnou dosažitelnou známkou známka 12. Jen v jednom případě ze všech dotazovaných, a to v případě studentky Anny, se hodnotilo též slovně. V ostatních případech se dle respondentů obou zemí udělují jen známky číselné.

V případě zápisu známek žádný z respondentů z Ukrajiny neuvedl využití internetového systému. Známky jim všem byly zapisovány do speciálního žurnálu, kde se spolu s jejich hodnocením zapisovaly například domácí úkoly a plány na další dny.

Dva studenti z České republiky uvedli, že jim byly známky zapisovány do indexu, čili papírově. Internetový systém jako jediný zdroj zápisu známek uvedla respondentka Anna. Respondentka Lucie byla jedinou respondentkou, která uvedla, že v době jejího studia na gymnáziu jim učitelé nezapisovali známky ani na internet, ani do indexů či jiných papírových archů. V jejím případě si učitelé zapisovali známky pouze k sobě a později je na třídních schůzkách dávali rodičům k nahlédnutí. Respondentka Tereza uvedla kombinaci obou typů.

3. Jaké kulturní či sportovní akce jste měli možnost během studia navštívit?

V této oblasti se gymnázia obou zemí relativně shodují. V obou zkoumaných zemích mají studenti gymnázií různorodé možnosti výletů ať už do přírody, muzeí či například divadel. Dva aspekty této oblasti jsou však rozdílné – možnosti výletů do zahraničí u studentů České republiky a zaměření kulturních aktivit. Zajímavé zjištění v této oblasti přinesly odpovědi respondentů z Ukrajiny, kde 3 ze 4 dotazovaných uvádí především výlety zaměřené na poznání své vlasti – čili Ukrajiny.

Ukázka odpovědí 2 respondentů z Ukrajiny:

Ira: *Hodně jsme jezdili do muzeí a na zámky – většina výletů byla zaměřena na to, abychom zjistili něco víc o Ukrajině, jako různé historický výlety na místa, kde se něco národního událo a tak. Nebo hodně na pomníky známých spisovatelů a bojovníků za naši zem. Mohli jsme jet ale taky na hory, to bylo dobrý. Bylo to volitelný, ale využila toho tehdy snad celá třída.*

Lucia: *Ale jo, kulturní život byl docela různorodý. Ale všechno bylo hodně na našem zájmu, že nám toho hodně nabízeli, ale nebylo povinné tam jet. Já jsem jela například na různé výlety po stopách ukrajinských spisovatelů, do různých muzeí a tak. Bylo to hodně spojený s ukrajinskou minulostí, různými místy, kde se bojovalo a tak. Jinak sportu bylo hodně, pořád jsme měli nějaký sportovní soutěže a tak.*

Druhým aspektem, kde se výpovědi respondentů liší, je možnost výletů a cestování do zahraničí. Všichni respondenti z Ukrajiny uvedli, že taková možnost na jejich gymnáziu nebyla. Naopak čeští respondenti uvedli dokonce několik možností cest do zahraničí. Každý z dotazovaných uvedl možnost výletu do Anglie za účelem procvičení anglického jazyka v praxi. Následně měli respondenti možnost vyjet také do jiných zemí – například Německo či Rakousko.

Ukázka odpovědí 2 respondentů z Ukrajiny a 2 respondentů z České republiky:

Michailo: *No měli jsme takovej program, jmenuje se to Flex nebo tak něco, a tam děláš zkoušky z angličtiny a má to asi tisíc kol a když se dostaneš hodně vysoko, tak máš možnost jet někam mezi lidi, co jsou profesionálové, ale pořád je to na Ukrajině. Takže jako mimo zem jsme neměli možnost nikam vyjet.*

Ljuba: *Jo, tak někam jsme jezdili určitě. Nebo jako spíš to bylo volitelné, dali ti na výběr, ale jet si tam nemusela. Spíš to byly takový ty výlety zaměřený po stopách našich spisovatelů a různých ukrajinských hrdinů. Takže jsme navštěvovali místa, kde žili a kde tvořili ty knihy, co jsme pak museli nutně všechny číst (smích). Jinak taky divadla někdy, ale třeba, jestli tě zajímají takový ty velkolepý výlety, těch jsme moc neměli, jako pár jo, ale ne hodně. A do zahraničí už vůbec, haha.*

Viktor: *Co se týče kultury, tak jsme jezdili do divadel. Zaplatili jsme si členství a pak nám učitelka nabízela divadelní představení za levnější ceny. Toho jsme využívali zvlášť, když to bylo v tu samou dobu, co normální výuka (smích). Kromě toho jsme taky jezdili hodně*

do zahraničí, škola měla dobré vztahy s německými církevními školami, tak jsme jezdili na ty jazykové pobyty hodně a pak oni jezdili k nám. No a nejen Německo, byla možnost jet i do Anglie, kdo chtěl. Krom tohohle všeho mě ještě napadá, že jsme třeba v rámci dějepisu jeli do Osvětí.

Anna: *No, k tomu moři nebo na ty hory, protože to jsme mohli třeba i do Rakouska, nejen sem k nám. A pak jsme byli v rámci angličtiny v Anglii, asi týden. Jako výběr byl fakt širokej.*

4. Jak probíhala příprava na závěrečnou zkoušku (maturitu/atestat) a jaký byl její samotný průběh?

Otázka ohledně ukončení studia na gymnáziu přinesla ve dvou zkoumaných zemích zcela odlišné odpovědi. Zatímco čeští studenti se na maturitu připravovali poměrně dlouho a důkladně, studenti z Ukrajiny se dle výpovědí na tuto závěrečnou zkoušku (atestat) nijak zvlášť nepřipravovali. Toho shrnutí plyne z jasných odpovědí respondentů, kde na otázku, jak probíhala jejich příprava k této závěrečné zkoušce, odpovídají následovně:

Ljuba: *No, já ani nevím. Jako spíš jsme se učili doma každé sám, než nějaká extra příprava navíc ve škole. Ty testy nejsou nějak hodně náročný, tam to není tak horký se na to připravovat, to spíš pak ty ZNO.*

Lucia: *Žádná nebyla. Ty testy nejsou těžký. Je to něco jako ty testy, co píšeme na konci každého roku a dostáváme za ně vysvědčení.*

Ira: *No, nijak zvlášť. Nebo jako asi moc nechápu, na co se mě to ptáš. Žádná extra příprava nebyla. Byly to asi 2, 3 testy, to nebylo nic zákeřného.*

Michailo: *No, jako nijak extra, to jsou prostě písemné testy. Během hodin jsme toho moc nedělali, ale vím, že měsíc před těma testama nám učitel nabídl, že můžeme chodit na konzultace po škole, procvičovat si matiku po škole, jestli chceme. Není to tak složitý jako, na to není zas tolik přípravy potřeba myslím.*

Z výše uvedených odpovědí plyne, že na Ukrajině této zkoušce studenti zdaleka nevěnují tolik času a přípravy jako studenti v České republice, kde respondenti uvedli:

Tereza: *Ve čtvrtáku jsme měli semináře, který jsme si rok předtím vybrali. To byly semináře z předmětů, z kterých jsme pak maturovali. Takže to bych řekla, že nám pomohlo nejvíc, protože chodit rok na tyhle semináře bylo prostě k něčemu. Hlavně bylo super, že*

nás nenutili brát si chemii a tak, když to člověk neměl rád, což bylo fakt dobrý. A ještě si vlastně vzpomínám, že jsme si zkoušeli testy ke státní části, jako zkoušeli jsme si psát slohy a i didaktický. Jako když se tak zpětně zamyslím, tak příprava byla dostačující.

Anna: *No záleží. Já jsem si nechtěla brát vypracované otázky od ostatních, tak jsem si je dělala sama a to mi zabralo nějaký ten čas, asi tak měsíc. Jinak to bylo tak, že nás učitelé vždycky upozorňovali během hodin, co by se tam mohlo objevit a na co se nás můžou zeptat. Když třeba někdo nematuroval z matematiky, tak ho ten učitel nemučil přehnaně náročnými příklady. Potom jsme měli ale svaťák k tomu, abychom se mohli v klidu učit víc. A ve čtvrtáku jsme měli semináře podle toho, z jakýho předmětu chceš maturovat.*

V obou uvedených příkladech a i ve dvou, jejichž odpovědi jsem vzhledem k podobnosti s těmito neuvedla, studenti uvádí, že měli v posledním ročníku semináře, kde se připravovali na maturitu. Tímto se příprava značně liší od té na Ukrajině, kde atestat studenti považovali za pouhé testy. Rozdíl je především v délce přípravy. Zatímco respondenti z České republiky se na maturitu připravovali pomocí různých seminářů přibližně rok, ukrajinští studenti se na tuto závěrečnou zkoušku chystali přibližně stejně jako na ostatní testy během roku. Velký vliv na to může mít i fakt, že maturita v České republice na gymnáziích probíhá převážně ústně v porovnání se zkouškou (atestat) na Ukrajině, která dle výpovědí respondentů probíhá pouze písemně.

Shodu v těchto dvou zemích nalezneme v povinném předmětu, který je nutný k úspěšnému absolvování zkoušky, v obou zemích je tímto předmětem jazyk mateřský. Jak čeština, tak ukrajinština jsou jediným obligatorním předmětem, ze kterého musí dělat zkoušku všichni studenti bez výjimky. V České republice si respondenti ve třech případech dále vybírali z povinně volitelného předmětu, a to buď matematiku, nebo anglický jazyk. Co se týče školní maturity, volili si studenti 2 předměty dle sebe. Viktor patří mezi ty studenty, kteří ještě nezakusili státní maturitu, tudíž byla ta jeho pouze školní. I přesto měl však český jazyk povinný. Povinný počet předmětů k maturitě byl dle výpovědí respondentů 4.

Na Ukrajině si studenti taktéž vybírali, z jakých předmětů budou zkoušku skládat, avšak nikdo neuvedl povinný počet předmětů. Ukrajinština byla však vždy uvedena jako povinný předmět. Spolu s ní se nejčastěji objevovala matematika nebo cizí jazyk, v případě mých respondentů to byla angličtina. Respondenti mnohdy uváděli, že je to na daném gymnáziu, co bude po studentech vyžadovat.

Ljuba: *Byly to 2 testy. Já jsem měla ukrajinštinu, která se dělila na gramatiku a literaturu, historii Ukrajiny, no a pak angličtinu.*

Ira: *Tahle státní byla z matiky a ukrajinštiny. Součástí ukrajinštiny byla i historie. Ale pak jsem dělala další zkoušky ZNO a tam byla biologie a chemie, protože jsem chtěla pokračovat dál na zdravotní sestru.*

Lucia: *Měli jsme písemný testy z ukrajinštiny a ukrajinské literatury, matematiky a angličtiny. Jinak u nás je to takový náročnější. Od té doby, co zavedli ZNO zkoušky, tak se toho hodně změnilo. Já ani nevím, jak ti to vysvětlit. Prostě ty ZNO jsou testy z různých oblastí, a ty je děláš proto, aby ses dostala po atestatu dál. Jenže když je uděláš dřív, jako že se přihlásíš na nějaký brzký termín, a máš ty testy třeba z ukrajinštiny a angličtiny, tak už je pak nemusíš dělat u té zkoušky, co organizuje škola. Ta naše měla povinný jen jeden předmět a to byla ukrajinština a ukrajinská literatura. Zbytek sis mohl zvolit, ale zas si je nemusel už dělat, jestliže si udělal ty ZNO předtím. Pokud ale nechceš na vysokou, tak děláš jen státní zkoušky, a ty se skládají z ukrajinštiny, matematiky nebo historie a pak cizího jazyka.*

Co se týče obsahu maturity v České republice a atestatu na Ukrajině, je zde patrná shoda v předmětech. Jak již bylo zmíněno, mateřský jazyk je v obou zemích povinným předmětem této závěrečné zkoušky. Následně jsou shodnými předměty například matematika nebo anglický jazyk. Na Ukrajině je mnohdy taky povinná ukrajinská historie, která je součástí zkoušky z ukrajinštiny. Tento předmět se jako povinný nebo jako součást zkoušky z českého jazyka v České republice nevyskytuje, u maturitní zkoušky je předmětem nepovinným.

3.4.2. Třetí okruh otázek – další možnosti vzdělávání

1. Jaké možnosti dalšího studia jste měli po maturitě?

Odpovědi na otázku zaměřenou na další možnosti studia po absolvování gymnázia se v obou zkoumaných zemích poměrně shodují. Studenti mají dle výpovědí poněkud neomezené možnosti. Na Ukrajině mohou studenti kromě univerzit, kam dle výpovědí respondentů chodí studenti po ukončení gymnázia nejčastěji, jít například na odborná učiliště, která jim zajistí neúplné vysokoškolské vzdělání a titul mladšího specialisty.

Studium na odborných učilištích bylo detailněji popsáno v teoretické části v kapitole 2.3.5.1.

Ljuba: *Hele, můžeš vážně, kam chceš. Většina lidí chodí na univerzity, ale můžeš i na odborné učiliště, kde si doděláš mladšího specialistu nebo třeba někam na zdravotní učiliště.*

Ira: *No, můžeš, jít kam chceš. Jako nejvíc asi chodí na univerzity, já na to moc nejsem, tak jsem šla na odborné učiliště, kde jsem přeskočila jeden rok, protože jsem si ten obecní rok nahradila tím gymnáziem, a pak jsem tam studovala už jen 3 roky.*

Odpovědi respondentů z České republiky taktéž směřovaly ke studiu na vysoké škole, kam se 3 z dotazovaných uchýlili po absolvování gymnázia. Tím čtvrtým, který si vybral odlišnou možnost, je Viktor, který se rozhodl pro studium hudby na konzervatoři. I Viktor se však primárně po zakončení gymnázia hlásil na vysokou školu, kde několik týdnů studoval.

Viktor: *Ne, šel jsem studovat historii, protože jsem měl rád dějepis, ale nakonec jsem si po pár měsících uvědomil, že to není to pravé ořechové, a tak jsem šel nakonec na konzervatoř Jaroslava Ježka, tam jsem byl 4 roky, pak si dal 2 roky pauzu, no, a pak jsem to už nedokončil, protože jsem začal pracovat. Čili jsem tu konzervatoř nedodělal.*

Podobný krok učinila také jedna z respondentek Lucia, která si taktéž vybrala studium na konzervatoři jako to, co ji bude činit spokojenou. Ta však nejdříve dokončila bakalářský program a na konzervatoř se hlásila až poté.

Lucia: *No, prakticky můžeš jít, kam chceš. Lidi chodí obvykle na univerzity. Já tam šla taky, udělala jsem si tam bakaláře a pak se rozhodla jít na konzervatoř. Rodiče mě tlačili do té univerzity, tak jsem tam šla spíš kvůli nim. Jinak můžeš jít jakoby kam chceš, třeba i na odbornou střední školu, kde už ti budou zbývat jen 2 roky, abys měla neúplné vyšší vzdělání – to je ten mladší specialista, jak máme. A tím, že máš atestat, tak tam jdeš místo těch 3 na dva roky. Ale tam můžou lidi i po 9. třídě a atestat si dodělat tam. Ty jo, já mluvím o něčem úplně jiném, že jo? (smích). Odpověděla bych asi tak, že můžeš, kam chceš, máme hodně možností – univerzity, instituty a nebo ty odborné střední školy, kde si uděláš toho mladšího specialistu.*

Kromě vysoké školy je studentům nabídnuta také možnost vyšších odborných škol, po jejichž ukončení získá student titul diplomovaného specialisty. Respondentka Anna se po

skončení studia na gymnáziu přihlásila k ročnímu studiu na jazykové škole, kde se chtěla zdokonalit v angličtině a teprve poté jít na vysokou školu, což je taktéž jedna z nabízených možností, ke které se mohou studenti v České republice po maturitě uchýlit.

Anna: Musela jsem jít na vysokou, protože s gymplem nemam žádnou odbornou přípravu, abych mohla jít normálně pracovat. Jinak jako v Česku můžeš jít na jakoukoliv vysokou, když teda uděláš zkoušky na anebo na vyšší odbornou, když se ti nechce na univerzitu vyloženě. Já jsem šla na rok na jazykovku, protože jsem si chtěla od učení trochu odpočinout a zdokonalit se v angličtině. A až o rok později jsem se hlásila na vysokou - na marketing.

2. Podle čeho jste se rozhodovali na jakou vysokou školu jít?

Odpovědi všech respondentů z České republiky se shodují v jednom aspektu – každý z dotazovaných si vybíral další vzdělávání po maturitě podle toho, co ho zajímalo. Zájem o danou školu a nabízené předměty byl tedy faktorem, který hrál u studentů největší roli, když se rozhodovali, kam po maturitě dál. Dokonce respondent Viktor, který šel nejprve studovat historii na vysoké škole, dal později přednost tomu, co ho v životě naplňuje více, a tím je hudba.

Odpovědi respondentů z Ukrajiny se poněkud lišily. Tři z dotazovaných volili taktéž podle zájmu, avšak byl tam přítomen ještě jeden další faktor, který hrál roli při výběru školy. Michailo, Ljuba i Ira se sice na své vysněné vysoké školy dostali, avšak jen na platné formy studia. Takový systém v České republice neexistuje, tak se ho nyní na základě výpovědí respondentů pokusím vysvětlit. Všichni dotazovaní se po dokončení středního vzdělání ucházeli o místa na vysokých školách. Na Ukrajině se dnes dělají takzvané ZNO (Зовнішнє незалежне оцінювання/ vnější nezávislé testování) testy, které jsou povinné pro všechny uchazeče vysokých škol. Každá univerzita si dle svého zaměření stanoví oblasti/předměty, z kterých píší uchazeči testy a musí je napsat na dostatečný počet bodů, aby byli na univerzitu přijati. Minimální počet předmětů u zkoušek ZNO je 2, maximálně si mohou studenti psát 4. Ukrajinština je povinným předmětem všech škol, dále si školy určují předměty dle svého zaměření. Napíší-li uchazeči testy na dostatečně vysoký počet bodů, přijme je univerzita na takzvanou státní formu, kde za své studium posléze nemusí platit. Tento počet míst je ale velice omezený a obvykle se pohybuje mezi 5 až 10 místy. Další studenti, kteří se na univerzitu dostanou, ale ne s dostatečným počtem bodů potřebných k přijetí na státní formu, musí za své studium platit. Vysoké školy se tudíž

nedělí tak jako v České republice na státní a soukromé. Vysoké školy na Ukrajině poskytují nejlepším uchazečům jen omezený počet míst, který těmto studentům umožňuje studovat zadarmo. Zbytek studentů musí za vzdělávání platit.

Kromě faktoru zájmu byl tedy přítomen i tento faktor, který ve třech případech změnil původní variantu respondentů.

Michailo: *Jako jen podle toho, co mě baví, nevím, podle čeho jinýho bych měl volit. Šel jsem nakonec na strojní, protože jsem napsal dobře ty ZNO a dostal se na státní formu a nemusel bych platit. Jako není to asi tolik jako třeba někde v Evropě, ale přece jenom na naše poměry je třeba 5 tisíc hřiven docela dost. Na tu druhou ekonomii bych se nedostal na státní a to se mi nechtělo. A oboje mě bavilo, takže mi to bylo docela jedno kam. Říkal jsem si, aby hlavně vyšlo aspoň jedno z těchto dvou.*

Ljuba: *No, chtěla jsem jít tam, kde by mě to bavilo, což je medicína, ale dostala jsem se jen na placenou formu. Měla jsem asi 160 bodů na ZNO z 200 možných a to nebylo dost. Měli asi 7 míst, kde bys neplatila. Tak jsem šla na pedagogickou školu, protože tam jsem se dostala na státní formu a nemusela jsem platit a jako ani mi to tolik nevadilo, to mě taky docela baví. Vlastně asi peníze hrály velkou roli, když se tak zamyslím. O pedagogiku nebyl takovej zájem, tak nás vzali na státní formu sice taky asi 7, ale hlásilo se o dost méně.*

Ira: *Nedostala jsem se na univerzitu medicíny na placenou formu, tak jsem šla na tohle učiliště. Takže místo doktora je ze mě zdravotní sestra.*

Uvedené ukázky odpovědí podávají bližší informace k objasnění systému, který je v současnosti platný na ukrajinských vysokých školách.

3. Jak probíhalo přijímací řízení na vámi zvolenou vysokou školu?

Forma přijímacího řízení se v obou zemích liší především kvůli již výše zmíněným ZNO testům, které jsou na Ukrajině nyní zavedeny jako povinné testy k přijetí na univerzitu pro všechny uchazeče. Tato forma jasně odlišuje přijímací řízení od toho v České republice, kde si každá univerzita stanovuje své podmínky k přijetí a vlastní způsob zkoušení.

Všichni respondenti z České republiky sice také psali písemné testy, ale jejich forma a obsah se lišily. Anna uvádí, že byla přijata na základě úspěšného napsání testu z anglického jazyka a následného pohovoru. Stejný průběh uvádí i respondentka Lucie, která psala také nejprve testy písemné a posléze absolvovala ústní pohovor. Viktor měl

obsah svých písemných testů velice specifický, jelikož se hlásil na konzervatoř. Jeho přijímací řízení bylo složeno z písemné části zaměřené na hudební teorii a hry na klavír, tedy praktické části. Respondentka Tereza uvádí, že psala pouze testy písemné, jeden ze společenských věd a druhý z anglického jazyka.

Ústní zkoušení se na rozdíl od přijímacího řízení v České republice nevyskytovalo u žádného z ukrajinských respondentů. Všichni dotazovaní museli projít testy ZNO, které jim daná fakulta, na kterou se hlásili, zadala. Lucia se hlásila na vysokou školu ekonomickou, a tak musela napsat ZNO testy z ukrajinštiny, matematiky, geografie a anglického jazyka. Respondent Michailo dělal testy ZNO z matematiky, ukrajinštiny, geografie a fyziky, jelikož se hlásil na strojní fakultu. Ljuba procházela testy z biologie a chemie, když se hlásila na medicínu, a později z ukrajinské historie, ukrajinštiny a anglického jazyka, když se hlásila na pedagogickou fakultu.

Lucia: *To byly ty testy ZNO, který děláš z těch předmětů, který po tobě chce mít splněný ta daná univerzita. Takže když jsem šla třeba na ekonomku, tak jsem musela dělat ZNO z matematiky, geografie a myslím, že i jazyk. Když půjdeš třeba na nějakou medicínu, tak bys dělala zkoušky z biologie a tak. Povinná je ale ukrajinština, tu musíš dělat vždycky.*

Michailo: *Dělal jsem ty ZNO testy, já jsem dělal angličtinu a geografii a pak ještě snad fyziku, jo ještě fyziku. Hlásil jsem se na strojní a na ekonomii, takže jsem potřeboval tyhle testy, no a pak ukrajinštinu, protože tu po tobě chtějí všude, bohužel.*

Z tohoto výčtu plyne patrná shoda v obsahu přijímacích zkoušek v obou těchto zemích. Ať už v České republice nebo na Ukrajině, respondenti dělali vždy přijímací zkoušky z oblasti, na kterou se v dalším vzdělávání hlásili. Lucie se hlásila na pedagogickou fakultu se zaměřením na anglický jazyk – tudíž se její přijímací řízení skládalo z testů z anglického jazyka a ústního pohovoru na téma pedagogika. Stejně tak dělala testy z anglického jazyka a historie také respondentka Ljuba, která se taktéž hlásila na vysokou školu pedagogickou. V tomto ohledu je zde tudíž patrná shoda, zaměříme-li se na obsahy přijímacích testů.

Lucie: *Na škole, na které jsem teď, tam byl písemný test z angličtiny a pak ústní z pedagogiky.*

Ljuba: *No, to jsou ty ZNO zkoušky, jak jsem o nich už dneska mluvila. Jediným povinným, co jsme měli my, byla ukrajinština. Když jsem se hlásila na medicínu, dělala jsem zkoušky z biologie a chemie. Pak na tu pedagogickou to byla jen angličtina a ukrajinská historie.*

Následně byla shoda nalezena i ve formě přijímacího řízení u respondentky Lucii z Ukrajiny a respondenta Viktora z České republiky. Oba respondenti se hlásili na konzervatoř a oba respondenti museli projít talentovými zkouškami, čili praktickou částí přijímacího řízení.

Lucia: *No, to ne, tam se dělají hlavně talentové zkoušky.*

Viktor: *Přijímačky jsem dělal z hudební teorie a hry na klavír.*

Aspekt, ve kterém se však dvě zkoumané země razantně liší, je přihláška na vysokou školu. Zatímco čeští respondenti uvedli, že i když je počet přihlášek neomezený, stále za ně musí platit okolo 500 korun českých. Přihlášky na vysokou školu jsou v České republice tedy placené. Na Ukrajině jsou však přihlášky na vysokou školu a následné testy ZNO zcela zdarma a počet přihlášek je taktéž neomezený. I když z výpovědí respondentů plyne, že by se v budoucnu měly tyto testy zpoplatnit, zatím se tak nestalo a studenti tedy nemusí za toto testování platit.

Ukázka odpovědí 2 respondentů z České republiky:

Viktor: *Omezené nebyly, jako mohl jsem podat, kolik jsem chtěl, ale není to úplně levné, přihláška stojí okolo 500 Kč.*

Lucie: *No, jedině cenou, jinak sis mohla podat, kolik si chtěla. Ale 500 za přihlášku není úplně málo.*

Ukázka odpovědí 2 respondentů z Ukrajiny:

Ljuba: *Ne, zatím nejsou. Ale prej by v budoucnu měly být.*

Ira: *Ne, nejsou. Ale mluví se o tom, že se to zavede, aby měl stát ještě víc peněz, který se využijou nějak moudře (smích). To je ironie, samozřejmě.*

4. Jaké možnosti studia v zahraničí nabízí/nabízela vaše škola?

Otázka ohledně možností studia v zahraničí přinesla značně odlišné odpovědi. Všichni dotazovaní respondenti z České republiky uvedli, že jejich škola nabízí, popřípadě nabízela, možnosti studia v zahraničí. Nejčastěji uváděli studenti program Erasmus, skrze který je jim umožněno studium v jiné zemi Evropské unie.

Lucie: *No, můžeme jet na Erasmus do nějaké ze zemí, s kterou má naše škola dohodu o tom, že tam můžeme studovat. Naše fakulta má sice poměrně velký výběr zemí, ale berou hrozně málo lidí. Každopádně si myslím, že je to super možnost.*

Tereza: *No, můžeme se zúčastnit Erasmu, tedy zahraničního studijního pobytu pro studenty. Tuto možnost asi nabízí většina vysokých škol, u nás je podmínkou dobrý průměr, ale zas kamarádi z jiných škol říkali, že u nich se na to tolik nedbá. Záleží asi od školy a od toho, s jakou školou má ta tvoje ty dohody o tom, že jako můžeš jet a někdo od nich zas k nám. My máme ve škole asi 5 studentů z Erasmu, které jsem měla možnost potkat. O dalších možnostech studia fakt nevím.*

Respondentka Anna kromě Erasmu uvedla dokonce možnost pracovní stáže v cizině, kterou taktéž podporuje její vysoká škola.

Anna: *No, mohli jsme jet na Erasmus. Pomocí Erasmu můžeš u nás vyjet až na rok někam pryč a studovat ty věci, co bys měla jakoby studovat tady. Když se ti předměty shodují, tak pak ani nemusíš prodlužovat. Můžeme si vybrat zemi, ale musí se aspoň trochu shodovat ty studijní plány. A pak máme vlastně možnost i školní stáže, škola poskytuje studentům možnost jet někam na prázdniny.*

I student Viktor, který studoval na konzervatoři, uvedl možnost výjezdu do zahraničí.

Viktor: *Na konzervatoři jsme měli možnost odjet do Berkeley, tam byla univerzita, s kterou ta naše spolupracovala. Ale nejsem si teď jistý, zda jsme měli třeba i ten Erasmus, jak mají obvykle studenti na vysokých.*

Zcela odlišné odpovědi přinesly odpovědi respondentů z Ukrajiny, které se shodují u všech 4 dotazovaných. Všichni respondenti uvedli nulovou možnost cesty do zahraničí, kterou by poskytovala jejich škola. Tři z dotazovaných následně uvedli, že takovéto cesty si musí dotyčný člověk zařídit sám.

Lucia: *Na konzervatoři není nic a na tamté školy jsme mohli maximálně tak do Ruska (smích).*

Michailo: *No, hele takový věci si musí člověk zařídit sám, jestli někam chce. Možná to jde, ale škola to nezprostředkovává. Navíc si myslím, že je to docela drahý a sama asi víš, jaký máme na Ukrajině platy, to by si stejně lidi nemohli dovolit.*

Ljuba: *Pokud vím, tak žádný. Takový věci si člověk musí zařídit sám, jestli chce někam do zahraničí třeba studovat nebo jen tak.*

Ira: *Hele, ani na učilišti ani nikde jinde, co vím od známých, nic takovýho není. Jako jestli se ptáš na to, jestli můžem někam vyjet a tak. To si člověk musí udělat sám.*

3.4.3. Čtvrtý okruh otázek - osobní náhled studentů na systém v dané zemi

Posledním zkoumaným okruhem mé praktické části je okruh čtvrtý, který je zaměřen především na osobní postoje a názory dotazovaných respondentů obou zemí. První zkoumanou otázkou byl pohled těchto respondentů na pozitiva daného systému.

Odpovědi respondentů z České republiky

Odpovědi respondentů na otázku ohledně pozitiv daného školského systému se až neuvěřitelně shodují v jednom bodě, a tím je možnost bezplatného studia. Každý z dotazovaných uvedl tento aspekt jako největší klad školského systému jejich země.

Anna: *Ted' mě napadá, že největší výhodou je vlastně to, že je to zadarmo. Můžeme studovat zadarmo, to všude tak není, ne?*

Viktor: *No, tak nejlepší asi je, že je to zadarmo. Můžeme vystudovat kvalitní střední i vysoké školy zadarmo. To je k nezaplacení.*

Lucie: *Určitě bych vyzdvihla to, že je to vcelku zadarmo. Člověk nemá dluhy, když vyjde ze školy, když studuje, jak má.*

Tereza: *Největší plus je ale asi to, že neplatíme školné, pokud chodíme na státní školy teda.*

Jako další klady školského systému uvedli dva z dotazovaných vysokou úroveň výuky. Následně si respondenti chválili taktéž možnost cestování, které jim zprostředkovávají školy, a kromě jiného také neomezené možnosti při výběru škol, čili možnost jít na tu školu, kterou chtějí a v případě neúspěchu možnost dalšího výběru.

Odpovědi respondentů z Ukrajiny

I ukrajinští studenti se taktéž zcela jasně shodli v jednom bodu, který oni osobně považují za velké pozitivum. V tomto případě je to vysoká úroveň výuky matematiky na školách. Každý z dotazovaných vyzdvihl tento aspekt téměř jako první pozitivum, které je napadlo.

Lucia: *Myslím, že nabízí hodně dobrej základ pro všeobecné znalosti, jestli mi rozumíš. Prostě hodně tě toho naučí, když si dítě. Matika je hodně náročná a pak ti toho v hlavě zbyde hodně, i když nechceš (smích). Není to ale jen matika. Jako museli jsme se od malička učit šíleně moc básní nazpaměť, četli jsme knížky povinně už jako hodně malí a já myslím, že tohle je fakt dobrý.*

Michailo: *Myslím, že je tady kvalitní výuka. Hlavně třeba matiky a u nás ve škole i třeba fyziky. Učitelé byli hodně kvalifikovaní a já na ně měl štěstí, takže mě toho vážně dost naučili. Jako já jsem obecně a upřímně rád ti můžu říct za to, kde jsem studoval.*

Ljuba: *Jako asi se učíme hodně dopodrobna matiku, že i blbec pak vyjde a bude ji umět hodně, protože toho po nás chtějí už, když jsme hodně malí, docela dost.*

Ira: *Zkusím to. Asi nás dobře připraví na vlastenectví (smích). O Ukrajině musíme vědět fakt všechno. Vlastně i matika byla hodně přísná. Museli jsme umět všechno možný násobení z hlavy už asi ve 4. třídě, prostě toho po nás chtěli hodně.*

Mezi další uvedená pozitiva patřila například doba studia, za kterou se člověk může stát na Ukrajině bakalářem – a to již ve 21 letech. Dále respondent Michailo jako klad uvedl neomezené možnosti výběru jak středních, tak vysokých škol. Podobný názor měla i jedna z českých respondentek – Tereza.

Druhou zkoumanou oblastí byl naopak náhled respondentů na negativa daného školského systému.

Odpovědi respondentů z České republiky

V této oblasti se oproti oblasti pozitiv čeští respondenti neshodli zcela jednoznačně. Jediným aspektem, který jako negativní uvedli tři ze čtyř respondentů, je poměr teoretických a praktických znalostí, kterým jsou během studií respondenti učeny. Anna, Viktor i Lucie uvedli jako negativní malé množství vědomostí a dovedností, které by byly prakticky zaměřené. Všichni tři respondenti uvedli, že se učí velice mnoho teoretických znalostí, a naopak pocítují nedostatek těch, které mohou později využít v praxi.

Anna: *Ještě mě napadla věc, co mě štvála, když jsem chodila sama na gympl nebo na základku. Že jsme měli málo praktických věcí. Nevím teda, jestli nazvání to věcma je pochopitelný, tak to zkusím vysvětlit. Prostě, když jsme třeba chodili do devítky na základku, tak nás neučili věci do života. Neučili nás, jak se vyznat v jízdách v řádech ani jak podávat přihlášku na školu nebo třeba jak umět poslat něco poštou. Asi to zní jako totální nesmysl teď, ale pamatuju si, že jsem si tehdy říkala, jak moc by se mi to hodilo. A ani na gymplu pak nás toho moc praktickýho nenaučili. A co je asi nejhorší, na vysoký se to nezlepšilo. Studuju marketing a umím jen teorie, nevím, ani jak vypadá něco z téhle oblasti v praxi. To se má podle mě učit už na bakaláři, ne až někdy potom.*

Lucie: *Jo, no na druhou stranu, ty věci, co nás učí, jsou hodně teoretický a do praxe nás toho moc nenaučej. Nemluvím teď jen o vysoký, kde jsme po 3 letech skoro neměli žádnou praktickou hodinu téměř, ale taky o gymplu a tak. Vždycky do nás cpali tuny teorie, a když jsem pak něco měla použít v praxi, tak jsem moc nevěděla. My jsme měli na základce v devítce, kde nás učili, jak třeba psát motivační dopis do práce a tak, a to bylo super, to jsou věci, co v životě využiju, jenže to bylo tak všechno, takže toho bylo v závěru málo.*

Viktor: *A taky asi to, že je to hodně teoreticky zaměřený to studium tady, učí tě samý teoretický věci a dneska je potřeba víc praxe, než kdy jindy. Takže bych klidně udělal víc dílen, ať se kluci i holky naučí různé základy do života.*

Další kritika se dotkla například inkluze, s kterou nesouhlasí respondentka Anna.

Anna: *Už vím! Nelíbí se mi vůbec nápad inkluze. Myslím si, že k tomu učitelé nemají kompetence a že si s těma dětma neporadí. Potom ty třídy budou jak blázeňec a nikomu to vlastně v reálu neprospěje.*

Kromě inkluze byly respondenty kritizovány podmínky učitelů a dnešních pedagogů obecně, jejichž povolání je podle dvou ze čtyř dotazovaných nedocenené.

Tereza: *Další nevýhoda je to, kolik mají učitelé peněz. Vidím to až teď, když sama studuju na pedagogické fakultě. Myslím, že je to dost nespravedlivě hodnocené a nedocenené povolání.*

Viktor: *Jo, tak asi je špatný to, že často přicházíme o dobré a kvalitní pedagogy tím, kolik jim stát platí. Mnozí to totiž pak dělat nejdou, protože by je to zkrátka moc neuživilo. Je to hodně nedocenené povolání. A změnil bych asi to, že bych jim dával víc (smích).*

Odpovědi respondentů z Ukrajiny

Poněkud šokující výsledky přinesla právě tahle oblast výzkumu, kde ukrajinští studenti otevřeně uvedli velice rozšířenou korupci – úplatkářství, pokud jde o vzdělávání zejména na vysokých školách. Tento fakt však není na ukrajinských vysokých školách nijak nový. Dle mnohých článků a výzkumů je úplatkářství velmi častým jevem na ukrajinských univerzitách. Autor, který se tomuto problému věnuje poněkud detailně, je Ararat L. Osipian, z jehož prací se dozvíme například to, že je úplatkářství na Ukrajině oboustrannou dohodu, na kterou přistupují obě strany zcela dobrovolně a obě strany z této dohody taktéž těží (Osipian, 2009)

Tři ze čtyř dotazovaných respondentů uvedli tuto skutečnost zcela neskrytě. Všichni tři respondenti uvádí velice otevřeně svoji zkušenost s úplatkářstvím na vysoké škole

Lucia: *Pak se do něj projevuje i ta korupce třeba. Vždyť si to tady sama v létě zažila, tady se platí za všechno. Prostě jsou zvyklí všude, že budeš platit za něco, i když to třeba není vůbec placená věc, chápeš. Já jsem sama osobně za zkoušky platila, počkej, tohle všechno nahráváš, co? (smích). No co, tak ti to povím. Prostě se na vysoký platí za zkoušky. Přijdeš, dáš to do obálky a odcházíš se splněnou zkouškou. Ale to jsem dělala jen u účetnictví, jinak jsem ty věci uměla a neplatila za to. Zase si nemysli, že to je všude. Na té obecně střední škole to není. Spíš až pak.*

Ljuba: *No, a pak je asi ta korupce, za známky si na vysoký platíš. Já už mám část studia, tak to snad můžu říct (smích). Já toho moc nevyužívala teda stejně, protože ty zkoušky nebyly extra náročný, ale vím o milionech případů, co místo vyplněného papíru na zkoušce odevzdali obálku a dali to za stejnou známku jako my, co jsme to psali. Ale to vlastně není žádný tajemství, ví se to o Ukrajině široko daleko, tak co.*

Ira: *Když vystuduješ, tak nemáš uplatnění. Prostě ten titul nemá váhu, není tu práce. A když chceš, aby tě někam do práce vzali, tak musíš ještě ty jim zaplatit, aby tě vůbec vzali. To nedává smysl, že, ale tak to je. Pak taky asi to, že ten titul nemá váhu už jen proto, že si za to platíš, jako za ty zkoušky. Každý to tu ví a učitelé už s tím počítají, jen z toho mají jejich platy smysl. Takže bych řekla, že tohle je v tom systému špatně.*

Dále je nejčastěji kritizovaným aspektem možnost uplatnění po ukončení studia na vysoké škole, kterou dva respondenti označují jako zcela mizivou. Důsledkem korupce pak následně získaný titul ztrácí váhu, jelikož ani s vysokoškolským vzděláním nemohou

respondenti najít práci. Problém nezaměstnanosti se netýká jen absolventů vysokých škol, ale všech věkových kategorií (Katastrofa na Ukrajině – až 50 procent nezaměstnaných?, 2015).

Ljuba: *Největší problém ze všech vůbec je určitě to, že ten titul ti ve finále k ničemu není. Vystuduješ nějakou politologii, ekonomii nebo třeba sociologii a nenajdeš uplatnění. Vždyť to sama víš, znáš ty lidi tady a víš, co dělají, i když mají bakaláře. Já jsem vystudovala na té pedagogické chvíli zpátky a krájím salámy. Moje nejlepší kamarádka vystupovala ekonomii a prodává u nás v obchodě alkohol. Je to tady s tím zaměstnáním bídný, takže pak to vzdělání ztrácí svoji hodnotu, jestli mě chápeš.*

Ira: *Tak já ti povím spíš ty negativa. Když vystuduješ, tak nemáš uplatnění. Prostě ten titul nemá váhu, není tu práce. A když chceš, aby tě někam do práce vzali, tak musíš ještě ty jim zaplatit, aby tě vůbec vzali. To nedává smysl, že, ale tak to je.*

Dalšími kritizovanými aspekty je například přehnaný důraz na znalosti ukrajinského jazyka, jenž kritizuje respondent Michailo, nebo také náročný a často se měnící systém ukrajinského školství, na který ve své výpovědi naráží respondentka Lucia.

Michailo: *Pro mě je to určitě přehnaný důraz na ukrajinštinu a literaturu naší, hodně nacionální. Mě osobně to vůbec nezajímá, takže bych se chtěl učit pak od nějaký třídy už jen to, co mě zajímá. Jako je dobrý a asi důležitý tohle vědět o své zemi, ale ne tak přehnaně, abychom se museli učit třeba i stránkové básničky nazpaměť.*

Lucia: *Tak asi systém. Je to hrozně zmatený. I ty testy ZNO, jako upřímně, nikdo pořádně neví, co a jak a oni to pořád mění, tak se v tom nikdo ani vyznat nemůže. Ale to je asi ten stát, ne to školství.*

Mezi další zmíněná hlediska, která byly respondenty kritizována, jsou nulové možnosti výjezdu do zahraničí během studia či malý důraz na poznatky, které by studenti využili v reálném životě. Ke kritizovaným hlediskům náleží i nedostatečná praktická příprava, kterou zmínila respondentka Ljuba. Tady se její kritika shoduje s respondenty z České republiky, kteří tento jev vidí taktéž jako negativní.

4. ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo porovnat školské systémy v České republice a na Ukrajině. V části teoretické byly tyto systémy popsány, od preprimárního vzdělávání až po terciární vzdělávání. Kromě těchto dvou systémů byla v teoretické části pozornost věnována také srovnávací pedagogice, jejímu původu, předmětu, cíli a dalším oblastem.

V části praktické byly tyto dva školské systémy porovnány očima samotných absolventů gymnázií v obou zemích. Pro výzkum byl použit kvalitativní přístup za využití metody rozhovoru. Respondenti byli rozděleni do dvou skupin, ve skupině první odpovídali absolventi z České republiky, a ve skupině druhé byli tázáni absolventi z Ukrajiny. Výzkumné oblasti byly předem rozděleny do čtyř okruhů. V této práci jsem se nesnažila porovnat celé školské systémy těchto zemí, nýbrž jen určité aspekty, které jsou blízké mému věku a mě osobně nejvíce zajímaly. Porovnáno bylo například hodnocení výuky na gymnáziu, možnosti studia v zahraničí či formy přijímacího řízení jak na gymnázia, tak na vysoké školy.

Kromě jiného byli respondenti taktéž tázáni na jejich osobní náhled na daný systém. Všem osmi respondentům byla položena otázka na pozitiva a negativa školského systému a jejich odpovědi se někdy dokonce podobaly, mnohdy však poukazovaly na velké rozdíly porovnávaných školských systémů. Výsledkem výzkumu byly velice pozoruhodné odpovědi, které poukazují na to, jak na daný systém nahlíží sami studenti.

V oblasti pozitiv porovnávaného školského systému bylo respondenty z České republiky vyzdvihnuto především bezplatné studium na školách, které zmínili všichni čtyři dotazovaní. Na Ukrajině chválili respondenti zejména kvalitu výuky matematiky, která je dle jejich slov kvalitní a mnohdy velice přísná.

V oblasti negativ byl v České republice kritizován zvláště nedostatek praktické výuky, které je dle českých studentů nedostatek. Na Ukrajině byla nejvíce kritizovaná korupce ve formě úplatkářství, jehož se dle studentů běžně využívá hlavně na vysokých školách. Tři z dotazovaných respondentů se dokonce přiznali, že i oni sami jsou tohoto problému součástí.

Výsledkem této práce jsou pozoruhodné informace poukazující na to, jakým způsobem je na školský systém nahlíženo těmi, kteří jsou jeho každodenní součástí – studenty. Právě studenti jsou těmi, kteří odráží školský systém a jsou to oni, kdo tvoří jádro obou systémů.

5. SEZNAM POUŽITÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ

ALLA VASILŮK, Rišard a NIŽINS'KIJ DERŽAVNIJ PEDAGOGIČNIJ UNIVERSTET IMENI MIKOLI GOGOLŮ. 2002. *Sučasni osvìtni sistemi: posibnik z porivnâl'noi pedagogiki dlâ samostijnoi roboti studentiv*. Nižin: Redakcìjno-vidavničij viddil NDPU. ISBN 96-673-9129-9.

ČÁBALOVÁ, Dagmar. 2011. PEDAGOGIKA 1. : *Studijní opora k předmětu KPG/PG1 - první část* [online]. Plzeň [cit. 2016-03-06].

ČEPIĽ, M. 2014. *Porivnjal'na pedahohika*. Kyjev (Ukrajina): Akademia. ISBN 9786175720806.

ČSÚ, . 2014. Klasifikace vzdělání (CZ-ISCED 2011). In: *Český statistický úřad / ČSÚ*.

Katastrofa na Ukrajině – až 50 procent nezaměstnaných?. 2015. . In: *První zprávy* [online]. [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: <http://prvnizpravy.parlamentnilisty.cz/zpravy/zpravy/katastrofa-na-ukrajine-az-50-procent-nezamestnaných/>

MIOVSKÝ, Michal. 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1362-4.

MŠMT ČR. 2016. . *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/>

OSIPIAN, Ararat 2009. Corruption and Reform in Higher Education in Ukraine. *Comparative and International Education / Éducation Comparée et Internationale* [online]. 38(2), 104-122 [cit. 2016-04-02]. ISSN 2369-2634. Dostupné z: http://ir.lib.uwo.ca/cie-eci/vol38/iss2/8/?utm_source=ir.lib.uwo.ca%2Fcie-eci%2Fvol38%2Fiss2%2F8&utm_medium=PDF&utm_campaign=PDFCoverPages

PRŮCHA, Jan. 2012. *Srovnávací pedagogika: mezinárodní komparace vzdělávacích systémů*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0191-5.

SBRUeVA, Alina. 2013. *Porivnjalna pedagogika: navch. posibnik*. 2. vyd. Sumy (Ukrajina): Universitetska kniga. ISBN 978-966-680-136-1.

STEPANENKO, S.M. 2014. *Pro perspektivi rozvitku vishhoyi osviti v novih umovah* [online]. In: . Oděsa: Státní ekologická univerzita [cit. 2016-04-04]. Dostupné z:

<http://www.rectors.odessa.ua/ua/uploads/rishenny-rady/pro-perspektivi-rozvitku-vishhoyi-osviti-v-novih-umovah.pdf>

Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě [online]. 2010. [online]. Praha: Národní oddělení EURYDICE [cit. 2016-02-13]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/system-vzdelavani-v-cr>

VÁŇOVÁ, Miroslava. 2009. *Srovnávací pedagogika*. Vyd. 3. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského. ISBN 9788086723686.

VOLKOVA, N. 2012. *Pedagogika*. Vyd. 4. Kyjev (Ukrajina): Akademvidav. ISBN 9786175720332.

WALTEROVÁ, Eliška. 2006. *Srovnávací pedagogika: vývoj a proměny v globálním kontextu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta. ISBN 80-729-0269-5.

6. SEZNAM PŘÍLOH

6.1. Rozhovor 1

Jméno: Anna

Věk: 24 let

Absolvované gymnázium: Gymnázium Jižní Město

Čemu se momentálně věnuje: studuje bakalářský obor Marketingová komunikace na Vysoké škole Finanční a správní

Rozhovor:

Já: Jakým způsobem probíhalo přijímací řízení na gymnázium, kde jsi studovala?

Anna: Pomocí psychotestů. Potom nějaký test z celkových všeobecných znalostí. Jo a potom byl ještě ústní pohovor, kam jsme se dostali až po tom, co jsme prošli těmi testy.

Já: Jakým způsobem se hodnotila výuka?

Anna: Myslíš, jestli slovně nebo známkou?

Já: Ano. Popřípadě kam vám ty známky zapisovali?

Anna: Byli jsme hodnoceni známkami i slovně. Když bylo třeba vysvědčení, tak nám tam kromě známky ten učitel napsal i ústě pár slov.

Já: Myslíš, že to bylo lepší, než jen známka?

Anna: Jo, to určitě jo. Aspoň jsme se pak dozvěděli víc informací, než jen jednou číslovkou. Řekla bych, že to ocenili hlavně rodiče, protože pak měli větší povědomí o tom, v čem mají jejich děti mezery a tak. Jinak známky nám zapisovali jenom na internet, žádný žákovský ani indexy jsme neměli.

Já: Jaké kulturní akce či sportovní jste měli možnost během studia navštívit?

Anna: Hele to jsme měli hrozně moc věcí. Naše škola nám fakt dávala tolik možností, že jsme skoro nevěděli, co si vybrat. Jezdili jsme každý rok na lyže do Rakouska a měli jsme možnost jet i k moři. Vždycky když byl nějaký svátek, tak jsme měli slavnosti ve škole, třeba na Halloween nebo tak. Teď si vzpomínám, že jsme měli i vlastní prostory, kde jsme měli muzikály a tak. Jestli se ale ptáš na takový ty věci, co byly během výuky, tak to bylo třeba v rámci biologií anebo zeměpisu – chodili jsme do ZOO nebo do planetária.

Já: Takže jste měli i možnost vyjet někam do zahraničí?

Anna: No k tomu moři nebo na ty hory, protože to jsme mohli třeba i do Rakouska ne jen sem k nám. A pak jsme byli v rámci angličtiny v Anglii, asi týden. Jako výběr byl fakt širokej.

Já: Jak probíhala příprava na závěrečnou zkoušku - maturitu?

Anna: No záleží. Já jsem si nechtěla brát vypracované otázky od ostatních, tak jsem si je dělala sama a to mi zabralo nějaký ten čas, asi tak měsíc. Jinak to bylo tak, že nás učitelé vždycky upozorňovali během hodin, co by se tam mohlo objevit a na co se nás můžou zeptat. Když třeba někdo nematuroval z matematiky, tak ho ten učitel nemučil přehnaně náročnými příklady. Potom jsme měli ale svaťák k tomu, abychom se mohli v klidu učit víc. A ve čtvrtáku jsme měli semináře podle toho, z jakýho předmětu chceš maturovat.

Já: Zkus se, prosím, zamyslet a popsat, jak probíhala tato závěrečná zkouška.

Anna: Přišli jsme tam ráno po skupinkách podle toho, kdo z čeho maturoval. Pak bylo takový to hromadný zahájení a pak jsme tam už chodili po 2, jeden na potítko na 15 min a druhý na tu zkoušku. Školní maturita byla ústní, mohli jsme si vybrat předměty – já jsem měla zeměpis a základy společenských věd, no a pak češtinu a angličtinu. Státní jsem měla z angličtiny a češtiny. Matiku bych si nikdy nevybrala. A u těch dvou byl didaktický test, sloh a ústní taky. Potom si nás na konci zavolali a říkali nám ty výsledky hromadě.

Já: Takže povinný předmět k maturitě byla jen čeština?

Anna: No češtinu musí mít každý a pak si můžeš vybrat, zda matiku nebo ájnu.

Já: Děkuju moc za detailní popis. Zbývá už jenom pár otázek.

Anna: No klidně to můžeš protáhnout (smích).

Já: Jaké možnosti dalšího studia jste měli po maturitě?

Anna: Musela jsem jít na vysokou, protože s gymplem nemam žádnou odbornou přípravu, abych mohla jít normálně pracovat. Jinak jako v Česku můžeš jít na jakoukoliv vysokou, když teda uděláš zkoušky no anebo na vyšší odbornou, když se ti nechce na univerzitu vyloženě. Já jsem šla na rok na jazykovku, protože jsem si chtěla od učení trochu odpočinout a zdokonalit se v angličtině. A až o rok později jsem se hlásila na vysokou - na marketing.

Já: Podle čeho ses rozhodovala na jakou vysokou školu jít?

Anna: Myslíš, jako proč jsem si vybrala tu školu, co teď studuju?

Já: Ano, jaké si měla důvody k tomu, že sis vybrala právě tuhle školu.

Anna: Jasně podle toho, co mě baví a co bych chtěla v budoucnu dělat. Nejpodstatnější bylo zkrátka to, jaký tam budu mít předměty a jestli mě to bude bavit. Líbilo se mi, že tam máme hodně angličtiny, což jsem chtěla no a žádnou matiku, což jsem si taky přála (smích). Hlavně jsem prostě chtěla kombinaci angličtiny a marketingu. Kdyby byla jiná škola zaměřená takhle, tak ji zkusím. Já jsem musela jít na soukromou, protože ty státní takhle zaměřené nebyly.

Já: Jak probíhalo přijímací řízení na vámi zvolenou vysokou školu?

Anna: Dělal jsem test z anglického jazyka a pak byl pohovor.

Já: A jak ten pohovor probíhal?

Anna: Ptali se mě, proč se hlásím zrovna sem a kde jsem si našla informace k téhle škole a tak. Potom taky co chci dělat do budoucna a jestli si myslím, že mě k tomu tahle škola připraví.

Já: Byl počet přihlášek na vysokou školu omezený?

Anna: Ne, to ne, mohla sis podat kolik chceš, ale stálo to asi 550 Kč, takže to nebylo úplně málo, chápeš. Člověk si asi nepodá 20, protože by ho to vyšlo na šíleně moc peněz.

Já: Jaké možnosti studia v zahraničí nabízí/nabízela vaše škola?

Anna: No mohli jsme jet na Erasmus. Pomocí Erasmu můžeš u nás vyjet až na rok někam pryč a studovat ty věci, co bys měla jakoby studovat tady. Když se ti předměty shodují, tak pak ani nemusíš prodlužovat. Můžeme si vybrat zemi, ale musí se aspoň trochu shodovat ty studijní plány. A pak máme vlastně možnost i školní stáže, škola poskytuje studentům možnost jet někam na prázdniny.

Já: Využila si této nabídky?

Anna: Zrovna tenhle rok jsem podala přihlášku do Irska, tak drž palce (smích).

Já: Budu!

Já: Kdybys na základě tvojí dosavadní zkušeností se systémem vzdělávání v České republice měla vyzdvihnout pozitiva, na která jsi během studia narazila, jaká by to byla? Zkrátka co ti přijde na našem školském systému dobré?

Anna: To musím chvíli přemýšlet.

Já: Nikam nespěcháme, v klidu přemýšlej.

Anna: Ty jo, já nevím, zda se to taky počítá do toho, ale třeba možnosti cestovat. Ať už na základce nebo na gymplu, vždycky jsme měli hrozně moc možností, mohli jsme jet na výměnné a už tehdy si vyzkoušet ten jazyk v praxi v té zemi. Nebo když jsme jezdili na hory, tak to hodně utužovalo ty vztahy ve třídě. Teď mě napadá, že největší výhodou je vlastně to, že je to zadarmo. Můžeme studovat zadarmo, to všude tak není, ne?

Já: Napadá tě ještě něco?

Anna: No, moje ségra je dyslektik a dysgrafik a chodí do speciální třídy, kde se jí víc věnujou. To bych řekla, že je super. Není to jako třída pro postižené ale prostě pro tyhle děti, co jim dělá něco větší problém.

Já: Děkuju za názor. Ještě bych se tě ráda zeptala, jaká vidíš naopak negativa našeho systému vzdělávání?

Anna: Jéé, to musím zas zapřemýšlet.

Já: Klidně přemýšlej, chápu, že tyhle otázky vyžadují zamyšlení.

Anna: Už vím! Nelíbí se mi vůbec nápad inkluze. Myslím si, že k tomu učitelé nemají kompetence a že si s těma dětma neporadí. Potom ty třídy budou jak blázinec a nikomu to vlastně v reálu neprospěje. Ještě mě napadla věc, co mě štvá, když jsem chodila sama na gympl nebo na základku. Že jsme měli málo praktických věcí. Nevím teda, jestli nazvání to věcma je pochopitelný, tak to zkusím vysvětlit. Prostě, když jsme třeba chodili do devítky na základku, tak nás neučili věci do života. Neučili nás jak se vyznat v jízdnicích řádech ani jak podávat přihlášku na školu nebo třeba jak umět poslat něco poštou. Asi to zní jako totální nesmysly teď, ale pamatuju si, že jsem si tehdy říkala, jak moc by se mi to hodilo. A ani na gymplu pak nás toho moc praktickýho nenaučili. A co je asi nejhorší, na vysoký se to nezlepšilo. Studuju marketing a umím jen teorie, nevím ani jak vypadá něco z téhle oblasti v praxi. To se má podle mě učit už na bakaláři, ne až někdy potom. Co když se mi pak už studovat nebude chtít? Tak to budu umět s tím bakalářem? Víš, co tím chci říct?

Já: Rozumím ti, měli jsme to podobně. Chci ti ještě jednou moc poděkovat za rozhovor, že jsi mi věnovala svůj čas a hlavně se zamýšlela nad mými otázkami. Vážím si toho.

Anna: To je přece samozřejmost.

6.2. Rozhovor 2

Jméno: Viktor

Věk: 27 let

Absolvované gymnázium: Křesťanské gymnázium (Hostivař)

Čemu se momentálně věnuje: klavírista a skladatel na volné noze

Rozhovor:

Já: Jakým způsobem probíhalo přijímací řízení na gymnázium, kde jsi studoval?

Viktor: No já jsem přijímačky nedělal, protože jsem měl průměr pod 1,5, takže mě vzali na průměr. Žádný další zkoušky jsem pak už naštěstí dělat nemusel.

Já: Jakým způsobem se hodnotila výuka?

Viktor: Hodnocení bylo známkou, jen číselně. Nikdy nám nic ústně nepsali, jestli se ptáš na tohle.

Já: Ano, tohle jsem měla na mysli. A kam vám ty známky byly zapisovány?

Viktor: Zapisovali nám je všechny jenom do indexu, na internet se to tehdy ještě nepsalo. Asi jsme byli staromódní škola. I když nám studentům to teda vyhovovalo, rodiče nemuseli vědět hned všechno. (smích)

Já: Jaké kulturní akce či sportovní jste měli možnost během studia navštívit?

Viktor: Co se týká sportovních akcí, tak klasicky maratony a tak. Dokonce jsme je sami pořádali. Jezdili jsme i na lyžáky a tak. Co se týče kultury, tak jsme jezdili do divadel. Zaplatili jsme si členství a pak nám učitelka nabízela divadelní představení za levnější ceny. Toho jsme využívali zvlášť, když to bylo v tu samou dobu co normální výuka (smích). Kromě toho jsme taky jezdili hodně do zahraničí, škola měla dobré vztahy s německými církevními školami, tak jsme jezdili na ty jazykové pobyty hodně a pak oni

jezdili k nám. No a ne jen Německo, byla možnost jet i do Anglie, kdo chtěl. Krom tohoto všeho mě ještě napadá, že jsme třeba v rámci dějepisu jeli do Osvětimi.

Já: Jak probíhala příprava na závěrečnou zkoušku - maturitu?

Viktor: Na konci 3. ročníku se ty předměty jakoby krystalizovaly a učitelé nás upozorňovali, teda vždycky ty, co z daného předmětu maturovali, co je dobré vědět a tak. Ale nejvíc nás připravily semináře teda. Ty jsme si vybírali samozřejmě podle toho, kdo z čeho maturuje. A tam jsme se soustředili na ty specifický věci. Bylo super, že do nás neryli učitelé z matematiky třeba, když věděli, že z toho maturovat nebudeme. No a pak byl svaťák a to už jsme se drtili ty okruhy a otázky k maturitě. To jsem zapomněl asi říct, že jsme dostali otázky a podle nich jsme si pak vypracovávali odpovědi.

Já: Zkusil by ses, prosím, zamyslet nad tím, jak probíhala sama ta maturitní zkouška?

Viktor: Já jsem ještě nedělal státní maturitu, patřím ještě mezi ty, co dělali jen tu školní. A jsem teda moc rád, protože matematiku bych nedal (smích). Šli jsme před komisi a tam jsme měli ústní zkoušení. Písemná část byla jen z češtiny, kde jsme psali sloh. Já jsem maturoval z dějepisu, základů společenských věd, češtiny a angličtiny. Čeština byla povinná a jinak jsem si vybíral. Pak jsme chodili do třídy a každý měl mluvit 15 min na tu otázku, co si vytáhnul. V angličtině byla konverzace na dané vytažené téma. Ty jo, mluvím vůbec spisovně? (smích)

Já: Hlavně, když mi odpovídáš na to, co se ptám. To je pro mě podstatné (smích).

Viktor: Snažím se.

Já: Jaké možnosti dalšího studia jste měli po maturitě?

Viktor: Vzhledem k tomu, že jsem studoval na církevním gymnasiu s všeobecným zaměřením, tak mě studium připravilo k tomu, abych zvládnul přijímačky na skoro všechno. Tak tomu teda nebylo (smích). Každopádně profesori kladli důraz na to, abychom na vysokou šli, protože bez ní s maturitou moc práce na výběr není. Já jsem šel ale nakonec na konzervatoř, protože to bylo to, co jsem chtěl dělat. Sice ne hned, ale šel.

Já: Takže jsi šel po maturitě rovnou na konzervatoř?

Viktor: Ne, šel jsem studovat historii, protože jsem měl rád dějepis, ale nakonec jsem si po pár měsících uvědomil, že to není to pravé ořechové a tak jsem šel nakonec na konzervatoř

Jaroslava Ježka, tam jsem byl 4 roky, pak si dal 2 roky pauzu, no a pak jsem to už nedokončil, protože jsem začal pracovat. Čili jsem tu konzervatoř nedodělal.

Já: A podle čeho ses rozhodoval, kam po maturitě jít?

Viktor: Vždycky jsem chtěl jít studovat věci spojené s dějepisem, rozhodně humanitně zaměřené. Rozhodoval jsem se mezi historií, politologií a hudbou. Zkusil jsem chvíli tu historii, ale pak jsem se rozhodl pro hudbu, protože je to můj největší koníček a vášně. Zkrátka jedinej faktor, podle kterýho jsem se rozhodoval, kam dál bylo to, co mě baví.

Já: A jak probíhalo přijímací řízení na konzervatoř?

Viktor: Přijímačky jsem dělal z hudební teorie a hry na klavír.

Já: Žádné další testy k tomu?

Viktor: Ne, jen ten test z hudební teorie. Jim šlo především o to, abych se orientoval v hudbě a uměl kvalitně hrát. Nepotřebují, abych uměl dobře matiku.

Já: Mohl ses hlásit i jinam? Byly přihlášky k dalšímu vzdělávání omezené?

Viktor: Omezené nebyly, jako mohl jsem podat, kolik jsem chtěl, ale není to úplně levné, přihláška stojí okolo 500 Kč.

Já: Jaké možnosti studia v zahraničí nabízí/nabízela vaše škola?

Viktor: Na konzervatoři jsme měli možnost odjet do Berkley, tam byla univerzita, s kterou ta naše spolupracovala. Ale nejsem si teď jistý, zda jsme měli třeba i ten Erasmus, jak mají obvykle studenti na vysokých.

Já: Využil si nabídky?

Viktor: Ne, já ne. Já když cestuju, tak s vlastním programem (smích).

Já: Kdybys na základě tvojí dosavadní zkušeností se systémem vzdělávání v České republice, měl vyzdvihnout pozitiva? Zkrátka, co vidíš jako pozitivum našeho školského systému?

Viktor: Myslím, že úroveň výuky celkově je dost vysoká. Umíme spoustu věcí o jiných zemích a získáváme spoustu informací o okolním světě. Nemůžu to úplně porovnat, protože jsem nikde jinde nestudoval, ale určitě nás toho učitelé učí dost. Záleží asi jen na nás, jak to přijmeme. No a na mě osobně měly velice kladný vliv církevní školy, respektive ta, co jsem do ní chodil. Připadalo mi, že z nás nechtěj jen vychovat dobré studenty, ale

taky dobré lidi s dobrými zásadami a zvyky. Takový lidský a domácí přístup tam byl a to se mi zamlouvalo.

Já: Napadá tě ještě nějaké pozitivum?

Viktor: No tak nejlepší asi je, že je to zadarmo. Můžeme vystudovat kvalitní střední i vysoké školy zadarmo. To je k nezaplacení.

Já: Na druhou stranu, zkus se prosím zamyslet nad tím, co bys sám změnil a co považuješ za negativní či nevýhodu.

Viktor: Jo tak asi je špatný to, že často přicházíme o dobré a kvalitní pedagogy tím, kolik jim stát platí. Mnozí to totiž pak dělat nejdou, protože by je to zkrátka moc neuživilo. Je to hodně nedocenené povolání. A změnil bych asi to, že bych jim dával víc (smích). A taky asi to, že je to hodně teoreticky zaměřený to studium tady, učí tě samý teoretický věci a dneska je potřeba víc praxe, než kdy jindy. Takže bych klidně udělal víc dílen, ať se kluci i holky naučí různé základy do života.

Já: Díky moc Viktor, vážím si tvé pomoci.

Viktor: Jasně.

6.3. Rozhovor 3

Jméno: Lucie

Věk: 23 let

Absolvované gymnázium: Gymnázium Na Zatlánce

Čemu se momentálně věnuje: studuje bakalářský program Specializace v pedagogice na Karlově Univerzitě (zaměření – pedagogika a anglický jazyk)

Rozhovor

Já: Jakým způsobem probíhalo přijímací řízení na gymnázium, kde jsi studovala?

Lucie: Měli jsme testy SCIO, ty všeobecný. A pak se podle výsledku percentil se přijímali studenti. Kurzy přípravný na tyhle SCIA byly taky, ale já jsem dělala jen nějaký, co se daly najít online na internetu.

Já: Na průměr vás nebrali?

Lucie: No na průměr brali lidi, co měli do 1,5. Nicméně, ve finále nás bylo hrozně moc, tak jsme museli všichni dělat zkoušky.

Já: Jakým způsobem se hodnotila výuka na tomto gymnáziu?

Lucie: Klasicky známky 1 až 5.

Já: A kam vám ty známky zapisovali?

Lucie: Ty jo, to si vůbec nepamatuju. To bylo dávno. Ale myslím si, že nám nikam ty známky nezapisovali. Ne, vážně, ty jo oni nám nikam ty známky nepsali. Psali si je k sobě a pak je na třídních schůzkách dávali rodičům k nahlédnutí.

Já: Jaké kulturní akce či sportovní jste měli možnost během studia navštívit?

Lucie: Vlastně jsme každý rok jezdili na nějaký výlet. Ze začátku to byl seznamovák, pak jsme jeli na lyžák a pak na vodu. A v rámci biologie jsme jeli na biologický kurz, trvalo to asi 4 dny a tam jsme zkoumali kytky a tak, to bylo super. Dokonce jsme jezdili na dějepisný exkurze na Moravu a tak. Jako jezdili jsme, sice ne každý měsíc, ale za ten rok tam bylo z čeho vybrat. Pak jsme měli i možnost jet do zahraničí, jako kvůli angličtině. Když se tak zamyslím, tak ten výběr byl fakt hodně velkej. Co se týče té kultury, tak jsme chodili do divadla, dokonce jsme jezdili i na představení v angličtině do divadel, tak to bylo zvlášť pro mě, jako pro někoho, kdo miluje angličtinu, úplně skvělá věc.

Já: Jak probíhala příprava na závěrečnou zkoušku - maturitu?

Lucie: no jednak jsme měli ve čtvrtáku volitelný semináře, ty byly 4. A zrušili nám chemii a fyziku, jako ty předměty, z kterých jsme nematurovali. Tak jsme se nemuseli zabývat tím, co vůbec nebude u maturity. Já chtěla maturovat ze zeměpisu, tak jsem si například vzala zeměpisný seminář. No a pak ten svaťák, to byl čas na to se naučit, co zbývá. Já jsem maturovala ze zeměpisu, hudebky, češtiny a angličtiny. Školně to byla angličtina, hudebka a zeměpis a státně čeština a angličtina.

Já: Které z těchto předmětů byly volitelné?

Lucie: Čeština byla povinná, angličtinu jsem si vybrala místo matiky a ty dva další ve školní jsem si vybrala sama podle sebe.

Já: Zkus se prosím zamyslet a popsat mi, jak probíhala státní závěrečná zkouška, čili tam maturita.

Lucie: Myslíš státní nebo školní?

Já: Oboje, prosím.

Lucie: No já to neměla vše v jeden den. Já jsem měla v pondělí 3 předměty a pak další dny jednu a jednu. Probíhalo to celý týden, kdy jsme chodili do školy podle toho rozpisu. Na začátku týdne jsme tam šli všichni na zahájení, stejně jako na konci na ukončení. Do těch tříd jsme chodili na 15 min na potírko a na 15 min mluvit. V té třídě byl učitel toho předmětu a pak nějaká komise. Výsledky nám řekli, až když šel poslední, takže jsme vlastně třeba na výsledky čekali půl dne, to bylo hrozný. No a všem to oznamovali společně, takže jsme v té třídě pak čekali všichni a oni říkali, kdo to udělal a kdo ne. Zkoušky byly ústní, až na státní angličtinu a češtinu, kde se psaly didaktický testy a pak slohy.

Já: Děkuju moc. Zeptám se tě ještě, jaké možnosti dalšího studia jste měli po maturitě?

Lucie: No, hele tak asi na vysokou školu jít, no a nebo na, jak se tomu říká, jo vysoký odborný školy. Já jsem šla normálně na vysokou školu.

Já: Podle čeho ses rozhodovala na jakou vysokou školu jít?

Lucie: Hlavně podle toho, co mě bavilo. Vůbec to nebylo podle toho, co by mi vydělalo nějak víc peněz, to bych nebyla na pedáku, haha (smích). Takže to byly fakt hlavně ty předměty, které bych na dané škole studovala.

Já: Byly ještě nějaké další faktory, které ovlivnily tvůj výběr?

Lucie: No tak nevybírala jsem si nic mimo Prahu, protože jsem jinam nechtěla, ale spíš to bylo to, co mě bavilo a vlastně i to, co je docela náročný a něco by mě to naučilo.

Já: Jak probíhalo přijímací řízení na vámi zvolenou vysokou školu?

Lucie: Na tu první kam jsem šla, to byla demografie, tam byly testy všeobecných předpokladů a pak zaměřený na zeměpis a demografii. Oboje byly písemný. Já jsem si i dávala přihlášku na školu, která po tobě chtěla SCIO testy, takže to jsem chodila dělat ty testy průběžně. No a pak amerikanistika, tam byl test a ti nejlepší se dostali na ústní pohovor a tam jsem se už nedostala. Na škole, na které jsem teď, tam byl písemný test z angličtiny a pak ústní z pedagogiky.

Já: A jak ten pohovor probíhal?

Lucie: Ptali se mě, proč se sem hlásím a pak jsem měla vyřešit nějaký pedagogický problém. Vlastně nevím, jestli to nazývám správně, ale prostě se mě zeptali, co bych dělala v této a této situaci. No a měla jsem taky odevzdat seznam přečtené literatury.

Já: Byl počet přihlášek na vysokou školu omezen?

Lucie: No jediná cenou, jinak sis mohla podat, kolik si chtěla. Ale 500 za přihlášku není úplně málo.

Já: Jaké možnosti studia v zahraničí nabízí/nabízela vaše škola?

Lucie: No, můžeme jet na Erasmus do nějaké ze zemí, s kterou má naše škola dohodu o tom, že tam můžeme studovat. Naše fakulta má sice poměrně velký výběr zemí, ale berou hrozně málo lidí. Každopádně si myslím, že je to super možnost.

Já: Využila si této nabídky?

Lucie: Spíš to mám v plánu do budoucna, až na magisterském studiu.

Já: Kdybys na základě tvojí dosavadní zkušeností se systémem vzdělávání v České republice měla vyzdvihnout pozitiva, na která jsi během studia narazila, jaká by to byla? Zkrátka co ti přijde na našem školském systému dobré?

Lucie: Určitě bych vyzdvihla to, že je to vcelku zadarmo. Člověk nemá dluhy, když vyjde ze školy, když studuje, jak má. Řekla bych, že pozitivum je taky to, že ty informace jsou docela do hloubky. Ty informace, co nás učí, nejsou povrchní. Prostě nezabýváme se jen Českou republikou, ale učí nás toho hodně i o okolních zemích. Hodně možností máme taky.

Já: Děkuju moc za tvůj názor. Ještě bych se tě ráda zeptala, jaká vidíš naopak negativa našeho systému vzdělávání?

Lucie: Jo, no na druhou stranu, ty věci co nás učí, jsou hodně teoretický a do praxe nás toho moc nenaučej. Nemluvím teď jen o vysoký, kde jsme po 3 letech skoro neměli žádnou praktickou hodinu téměř, ale taky o gymplu a tak. Vždycky do nás cpali tuny teorie, a když jsem pak něco měla použít v praxi, tak jsem moc nevěděla. My jsme měli na základce v devítce, kde nás učili jak třeba psát motivační dopis do práce a tak, a to bylo super, to jsou věci, co v životě využiju, jenže to bylo tak všechno, takže toho bylo v závěru málo.

Já: Moc si vážím, že si mi věnovala svůj čas a odpovídala na mé otázky. Ještě jednou díky.

Lucie: Klidně pak ještě napiš, kdyby cokoliv.

Já: Díky moc.

6.4. Rozhovor 4

Jméno: Tereza

Věk: 21 let

Absolvované gymnázium: Gymnázium Zábřeh

Čemu se momentálně věnuje: studuje bakalářský obor Specializace v pedagogice na Karlově Univerzitě (Základy společenských věd a anglický jazyk)

Rozhovor

Já: Jakým způsobem probíhalo přijímací řízení na tvé gymnázium?

Tereza: Byly tam přijímací zkoušky formou SCIO testů, takže písemný přijímačky. Jo a byly to všeobecné testy, ne žádná matika ale obecné studijní předpoklady.

Já: Jakým způsobem se hodnotila výuka během tvého studia?

Tereza: No jestli myslíš, jak nás jako známkovali tak normálně číslovkou od 1 do 5.

Já: Kam vám učitelé ty známky zapisovali?

Tereza: Všechny předměty nám dali nejdřív do indexu a pak na internet. Jako do indexu jsme si zapisovali mnohdy, co chceme, takže pro rodiče byl lepší ten internetový zdroj. Bohužel (smích).

Já: Jaké kulturní akce či sportovní jste měli možnost během studia navštívit?

Tereza: Chodili jsme hodně do divadel a do kina, vždycky na nějaký poučný dokument. A pak vlastně taky do kulturního domu na přednášky o cestopisech, to jsme měli rádi. Bylo to vždycky místo zemáku a vyprávěli nám tam lidi své příběhy o tom, kde byli a tak. Dokonce nám i pouštěli videa. Kromě toho jsme i jezdili na psychologické semináře každý rok, bylo to na 3 dny a bylo to hodně zaměřené na utužování vztahu ve třídě.

Já: Kdo tyhle semináře vedl?

Tereza: Vedl je vždycky psycholog a povídal o šikaně a dalších problémech, co můžou být mezi náma ve třídě. To nás vždycky trochu stmelilo. Mohli jsme se o i ptát na cokoliv jsme chtěli vždycky po tom, co dopovídal.

Já: To zní hodně zajímavě.

Tereza: Jo, to byla jedna z nejlepších věcí, kterou jsme absolvovali. Konečně něco do praktickýho života.

Já: Měli jste možnost vyjet během studia na gymnáziu do zahraničí?

Tereza: Jo, mohli jsme do Anglie na týden asi, takový ty výměnný pobyty, tos měla určitě taky.

Já: Jak probíhala příprava na závěrečnou zkoušku - maturitu?

Tereza: Ve čtvrtáku jsme měli semináře, který jsme si rok předtím vybrali. To byly semináře z předmětů, z kterých jsme pak maturovali. Takže to bych řekla, že nám pomohlo nejvíc, protože chodit rok na tyhle semináře bylo prostě k něčemu. Hlavně bylo super, že nás nenutili brát si chemii a tak, když to člověk neměl rád, což bylo fakt dobrý. A ještě si vlastně vzpomínám, že jsme si zkoušeli testy ke státní části, jako zkoušeli jsme si psát slohy a i didaktický. Jako když se tak zpětně zamyslím, tak příprava byla dostačující.

Já: Zkus se, prosím, zamyslet a popsat, jak probíhala státní závěrečná zkouška.

Tereza: Státní maturita byla z češtiny a angličtiny, to bylo částečně písemné – jako slohy a didaktický testy a pak ústní. Čeština byla povinná a matiku jsem nechtěla jako druhou, tak jsem si vzala angličtinu. Školní maturita byla jenom ústní a měli jsme 15 min mluvit o otázce, kterou jsme si vybrali. Já jsem si vybrala předměty základy společenských věd a seminář z angličtiny. Angličtinu jsem měla dvakrát, ale na každou část jsem se musela učit něco jiného. No a jestli se ptáš na to, jak probíhala samotná ta zkouška, tak jsme tam přišli, vylosovali si otázku a šli na 15 minut na potítko, kde jsme si to promýšleli a psali poznámky na papír a pak jsme šli na 15 minut mluvit. Dobrý bylo, že se nás učitele ptali, nemusela jsem mluvit v kuse 15 minut a ty otázky nás mnohdy navedly k tomu, co jsme třeba věděli, ale v té trémě zapomněli.

Já: Děkuju moc za popis.

Tereza: Jo, počkej, ještě jsem si vzpomněla na jednu věc. Pro ty ostatní ročníky je dobrý, že se na tu maturitu můžou přijít kouknout. Pár lidí může přijít do té třídy a pozorovat, jak

to probíhá. Zároveň se ale nás ptají, jestli je tam chceme, jako jestli nám to bude vadit. Já jsem třeba nechtěla, aby se na mě koukali, protože bych byla ještě víc nervózní, ale mým spolužákům, těm to třeba nevadilo.

Já: Jaké možnosti dalšího studia jste měli po maturitě?

Tereza: Mohli jsme jít na jakoukoliv vysokou, počet přihlášek nebyl omezen a náš výběr taky ne. Nebo taky na vyšší odbornou školu a kdo chtěl, tak mohl i na rok na jazykovku. No a nebo teda pracovat, ale myslím, že další volby pro studium nejsou.

Já: Podle čeho jste se rozhodovali na jakou vysokou školu jít?

Tereza: Podle toho, jaký předměty by mě bavily. Přemýšlela jsem o tom dlouho a řekla jsem si, že zkusím radši něco, co chci studovat z vlastní vůle, ne kvůli tomu, abych měla pak třeba dobrý peníze. Jinak bych nešla na pedagogickou fakultu (smích).

Já: Ovlivnil tě ještě nějaký faktor?

Tereza: Jako zvažovala jsem ještě místo. A chtěla jsem co nejdál od domova, protože jsem cítila potřebu odjet a osamostatnit se. A nakonec jsem se rozhodla pro to, co bylo nejnáročnější a vlastně i nejdál.

Já: Jak probíhalo přijímací řízení na tebou vybranou vysokou školu?

Tereza: Na tu školu, kde jsem teď, jsem dělala písemné zkoušky z angličtiny a ze společenských věd. Jinak jsem si ale podala 3 přihlášky a dělala dvoje přijímačky. Na tu druhou byly testy z obecných studijních předpokladů a z angličtiny. Taky písemné.

Já: Počet přihlášek nebyl jinak omezen?

Tereza: Ne, mohli jsme dávat, kolik jsme chtěli.

Já: Byly přihlášky platné?

Tereza: Jo, to jo, jedna stála asi 500 korun.

Já: Jaké možnosti studia v zahraničí nabízí/nabízela vaše škola?

Tereza: No, můžeme se zúčastnit Erasmu, tedy zahraničního studijního pobytu pro studenty. Tuto možnost asi nabízí většina vysokých škol, u nás je podmínkou dobrý průměr, ale zas kamarádi z jiných škol říkali, že u nich se na to tolik nedbá. Záleží asi od školy, a od toho s jakou školou má ta tvoje ty dohody o tom, že jako můžeš jet a někdo od

nich zas k nám. My máme ve škole asi 5 studentů z Erasmu, které jsem měla možnost potkat. O dalších možnostech studia fakt nevím.

Já: Využila si téhle nabídky?

Tereza: Jo, zrovna tenhle semestr jsme s kamarádkou podaly přihlášky, snad to vyjde a pojedeme do Irska.

Já: Tak to budu držet palce.

Tereza: Děkuju.

Já: Kdybys na základě tvojí dosavadní zkušeností se systémem vzdělávání v České republice měla vyzdvihnout pozitiva, na která jsi během studia narazila, jaká by to byla? Zkrátka co ti přijde na našem školském systému dobré?

Tereza: Pozitivum je to, že máme neomezené možnosti zvolit si, na jakou školu chceme jít. Když se ti to nepovede, můžeš to zkoušet dál a jinam. Největší plus je ale asi to, že neplatíme školné, pokud chodíme na státní školy teda. A vlastně já беру jako pozitivum i koleje a obědy, které máme o dost levnější a tím pádem našemu studentskému životu dost přizpůsobené. Taky se mi líbí, že si může člověk zažádat o ubytovací stipendium třeba, nebo sociální a pak těm slabším škola pomáhá.

Já: Děkuju. Ještě bych se tě ráda zeptala, jaká vidíš naopak negativa našeho systému vzdělávání?

Tereza: Jako třeba to, že většina zkoušení není ústní. Učitelé mají ve třídě tolik žáků, že je nemůžou vyzkoušet všechny ústně, což je pak špatný, protože jedině ústně se dá stoprocentně prokázat, že to ten člověk umí. Chápu ale, že když máš ve třídě 32 lidí, že na to zkrátka není čas. Další nevýhoda je to, kolik mají učitelé peněz. Vidím to až teď, když sama studuju na pedagogické fakultě. Myslím, že je to dost nespravedlivě hodnocené a nedocenené povolání. A pak je tu ještě jedna věc, kterou nevím, zda mám úplně říkat.

Já: Žádný názor není špatný, ráda ho uslyším.

Tereza: Achjo, pak si o mně lidi budou myslet, že jsem zlá. No ale řeknu to. Prostě nesouhlasím s tím, aby měli lidi z učňáku maturitu. Protože vidím, jak těžce jsem na gymplu dřela já a jak třeba moji známí flákali školu, co to šlo a mají teď vlastně to samé vzdělání, co já. To mi přišlo vždycky takový neférový.

Já: Jsem ráda, že ses se mnou o svůj názor podělila. Děkuju moc za celý rozhovor a tvůj čas.

Tereza: Ráda jsem pomohla. Pak tě taky využiju (smích).

6.5. Rozhovor 5

Jméno: Lucia

Věk: 24 let

Absolvované gymnázium: Gymnázium, Doněck

Čemu se momentálně věnuje: momentálně se věnuje hudbě a studiu na konzervatoři

Rozhovor:

Já: Jakým způsobem probíhalo přijímací řízení na gymnázium, kde jsi studovala?

Lucia: Já jsem tam šla už od 5.třídy a to jsme ještě byly děti, takže si nepamatuju přesně z čeho, ale byly nějaký IQ testy snad jenom. Když tam pak někdo chtěl přistoupit do desáté a jedenácté třídy, tak musel dělat zkoušky z jazyka, protože to naše gymnázium bylo se zaměřením na jazyky.

Já: Jakým způsobem se hodnotila výuka?

Lucia: Byly tam známky jedna až dvanáct. Dvanáctka je nejlepší, co můžeš dostat a jedna je úplně nejhorší. A jinak to máme jakože dvanáct až deset je to nejlepší, a pak se to snižuje.

Já: Kam vám ty známky zapisovali?

Lucia: No, my jsme měli takovej speciální sešit (dněvník), tam do toho píšeš program na celý den, úkoly, vedle máš ty předměty, co máš každé den a pak je tam místo na známku. Po pravý straně je prostě místo na známku a podpis rodiče a učitele. A jinak si to profesori zapisovali i někde k sobě zvlášť.

Já: Do internetového systému vám známky nepsali?

Lucia: Ne, jen sem.

Já: Jaké kulturní akce či sportovní jste měli možnost během studia navštívit?

Lucia: Ale jo, kulturní život byl docela různorodý. Ale všechno bylo hodně na našem zájmu, že nám toho hodně nabízeli, ale nebylo povinné tam jet. Já jsem jela například na různé výlety po stopách ukrajinských spisovatelů, do různých muzeí a tak. Bylo to hodně spojený s ukrajinskou minulostí, různými místy, kde se bojovalo a tak. Jinak sportu bylo hodně, pořád jsme měli nějaký sportovní soutěže a tak.

Já: Říkala si, že jsi studovala na gymnáziu se zaměřením na jazyky. Měli jste během studia možnost vyjet a zkusit si ty jazyky přímo v praxi? Čili někde v zahraničí?

Lucia: Ne to ne, to vůbec. Jenom když si to zařídíš sám.

Já: Jak probíhala příprava na závěrečnou zkoušku - atestat?

Lucia: Žádná nebyla. Ty testy nejsou těžký. Je to něco jako ty testy, co píšeme na konci každého roku a dostáváme za ně vysvědčení.

Já: Zkus se, prosím, zamyslet a popsat, jak probíhala tahle závěrečná zkouška.

Lucia: Měli jsme písemný testy z Ukrajínštiny a ukrajinské literatury, matematiky a angličtiny. Jinak u nás je to takový náročnější. Od té doby, co zavedli ZNO zkoušky, tak se toho hodně změnilo. Já ani nevím, jak ti to vysvětlit. Prostě ty ZNO jsou testy z různých oblastí, a ty je děláš proto, aby ses dostala po atestatu dál. Jenže když je uděláš dřív, jako že se přihlásíš na nějaký brzký termín, a máš ty testy třeba z ukrajínštiny a angličtiny, tak už je pak nemusíš dělat u té zkoušky, co organizuje škola. Ta naše měla povinný jen jeden předmět a to byla Ukrajínština a ukrajinská literatura. Zbytek sis mohl zvolit, ale zas si je nemusel už dělat, jestliže si udělal ty ZNO předtím. Pokud ale nechceš na vysokou, tak děláš jen státní zkoušky, a ty se skládají z ukrajínštiny, matematiky nebo historie a pak cizího jazyka.

Já: Páni, tak to je teda zajímavý systém.

Lucia: No spíš takovej hodně nepřehlednej pro lidi, co v tom nevyrůstají.

Já: Všechny tyhle zkoušky jsou písemné?

Lucia: Jo, ústně jsme neměli nic.

Já: Jaké možnosti dalšího studia jste měli po maturitě?

Lucia: No prakticky můžeš jít, kam chceš. Lidi chodí obvykle na univerzity. Já tam šla taky, udělala jsem si tam bakaláře a pak se rozhodla jít na konzervatoř. Rodiče mě tlačili

do té univerzity, tak jsem tam šla spíš kvůli nim. Jinak můžeš jít jakoby kam chceš, třeba i na odbornou střední školu, kde už ti bude zbývat jen 2 roky, abys měla neúplné vyšší vzdělání – to je ten mladší specialista, jak máme. A tím, že máš atestat, tak tam jdeš místo těch 3 na dva roky. Ale tam můžou lidi i po 9 třídě a atestat si dodělat tam. Ty jo, já mluvím o něčem úplně jiném, že jo? (smích). Odpověděla bych asi tak, že můžeš kam chceš, máme hodně možností – univerzity, instituty a nebo ty odborné střední školy, kde si uděláš toho mladšího specialistu.

Já: Takže vlastně můžeš z gymnázia přejít na další střední školu?

Lucia: Jako můžeš, protože s gymnáziem nemáš žádnou specializaci a s touhle školou už máš i atestat, čili dokončen střední vzdělání i nějakou specializaci.

Já: Podle čeho ses rozhodovala na jakou vysokou školu jít?

Lucia: Jak jsem ti teďka už řekla, já jsem šla dělat hudbu, protože jsem to dělat chtěla. Sice tady není moc velké uplatnění, ale dělám aspoň konečně, co mě baví. Jinak jsem ale už říkala, že jsem chodila na ekonomickou vysokou předtím.

Já: Jak probíhalo přijímací řízení na vámi zvolenou vysokou školu?

Lucia: To byly ty testy ZNO, který děláš z těch předmětů, který po tobě chce mít splněný ta daná univerzita. Takže když jsem šla třeba na ekonomku, tak jsem musela dělat ZNO z matematiky, geografie a myslím že i jazyk. Když půjdeš třeba na nějakou medicínu, tak bys dělala zkoušky z biologie a tak. Povinná je ale ukrajinština, tu musíš dělat vždycky.

Já: Kde se tyhle písemné zkoušky konají?

Lucia: To záleží. Vždycky to je někde jinde. Obvykle ti přijde poštou dopis s časem konání a adresou, je to na různých školách organizovaný. Přijde pán, rozbalí obálku a rozdá nám ty testy.

Já: máte možnost se na tyhle testy nějak připravit?

Lucia: Jako na internetu jsou asi někde nějaký ukázky, na ty kouká většina lidí. Pak jsou vlastně i kurzy, ale ty jsou platný a na ně nikdo moc nechodí.

Já: A tyhle testy jsou zdarma?

Lucia: Nevím, jak přesně je to teď, ale já je ještě zadarmo měla.

Já: Jak je to potom s výsledky?

Lucia: Zkusím ti to zas vysvětlit. Maximum bodů je 200, když uděláš z těch předmětů, co z nich děláš ty zkoušky třeba 189, 197 a 190 bodů, tak máš reálnou šanci dostat se na státní formu studia. Dneska máš ty výsledky k dispozici vidět na internetu.

Já: Mohla bys mi to vysvětlit? Tu státní formu?

Lucia: Vysoké školy nabízí několik míst, většinou tak 10 cca, jsou pro ty nejlepší studenty a těm jakoby stát hradí studium. Tady se ty školy neliší přímo na státní a soukromý. Prostě když se dostaneš na školu s hodně dobrým výsledkem, tak jdeš na státní formu a neplatíš za studium nic a když se dostaneš s horším výsledkem, tak si za to musíš platit.

Já: A co ta konzervatoř? Na tu se taky dělají tyhle ZNO testy?

Lucia: No to ne, tam se dělají hlavně talentové zkoušky. Ale když viděli, že mám bakaláře, tak mě vzali hned (smích).

Já: V kolika letech si dokončila bakalářské studium?

Lucia: V 17ti jsem dokončila gympl a bakalářem jsem se stala za 4 roky, takže ve 21 jsem byla bakalář no.

Já: Jaké možnosti studia v zahraničí nabízí/nabízela vaše škola?

Lucia: Myslíš vysoká, ta ekonomická?

Já: Ano. A pokud nějaké možnosti byly na konzervatoři, pověz mi o tom také.

Lucia: Na konzervatoři není nic a na tamté školy jsme mohli maximálně tak do Ruska (smích).

Já: Takže jste žádné takové možnosti neměli?

Lucia: Ne, vůbec.

Já: Kdybys na základě tvojí dosavadní zkušeností se systémem vzdělávání na Ukrajině měla vyzdvihnout pozitiva, na která jsi během studia narazila, jaká by to byla? Zkrátka co ti přijde na tom školském systému dobré?

Lucia: Myslím, že nabízí hodně dobrou základ pro všeobecné znalosti, jestli mi rozumíš. Prostě hodně tě toho naučí, když si dítě. Matika je hodně náročná a pak ti toho v hlavě zbyde hodně, i když nechceš (smích). Není to ale jen matika. Jako museli jsme se od malička učit šíleně moc básní nazpaměť, četli jsme knížky povinně už jako hodně malí a já

myslím, že tohle je fakt dobrý. Asi je i dobrý, že jsi bakalář už třeba ve 21, vím od známých, že v cizině to tak není.

Já: Ještě bych se tě ráda zeptala, jaká vidíš naopak negativa systému vzdělávání?

Lucia: Tak asi systém. Je to hrozně zmatený. I ty testy ZNO, jako upřímně, nikdo pořádně neví, co a jak a oni to pořád mění, tak se v tom nikdo ani vyznat nemůže. Ale to je asi ten stát, ne to školství. Pak se do něj projevuje i ta korupce třeba. Vždyť si to tady sama v létě zažila, tady se platí za všechno. Prostě jsou zvyklí všude, že budeš platit za něco, i když to třeba není vůbec platná věc, chápeš. Já jsem sama osobně za zkoušky platila, počkej tohle všechno nahráváš co? (smích). No co, tak ti to povím. Prostě se na vysoký platí za zkoušky. Přijdeš, dáš to do obálky a odcházíš se splněnou zkouškou. Ale to jsem dělala jen u účetnictví, jinak jsem ty věci uměla a neplatila za to. Zase si nemysli, že to je všude. Na té obecně střední škole to není. Spíš až pak. A to je samozřejmě negativní že jo, tak když někdo vystuduje medicínu, dostane titul a půjde do nemocnice s tím, že si vlastně za zkoušky zaplatil, tak jak bude vědět jak operovat? Ale to se už pouštím do toho moc a jsem nějaká rozvášněná. Tak zas končím.

Já: Hrozně moc děkuju za názory a pomoc s tímto rozhovorem. Vážím si toho.

Lucia: Klidně napiš, kdybys něco potřebovala ještě.

Já: Děkuju.

6.6. Rozhovor 6

Jméno: Michailo

Věk: 22 let

Absolvované gymnázium: Gymnázium, Dniprodzerzhynsk

Čemu se momentálně věnuje: momentálně studuje na vysoké škole

Rozhovor:

Já: Jakým způsobem probíhalo přijímací řízení na gymnázium, kde jsi studoval?

Michailo: Psali jsme test z matematiky a ukrajinštiny. Ale já jsem tam šel po 4. třídě, tak si toho moc nepamatuju. Bylo to matematicky zaměřené gymnázium, takže se tam kladl důraz na matematiku.

Já: Jakým způsobem se hodnotila výuka?

Michailo: No měli jsme normálně známky od 1 do 12. Je to ale jinak než všude v Evropě, jako že 12 je nejlepší, chápeš.

Já: Kam vám ty známky zapisovali?

Michailo: Měli jsme takovej žurnál, tam se zapisovalo všechno, spolu s úkoly a tak.

Já: Žádný internetový systém jste nepoužívali?

Michailo: Ne, to jsme neměli.

Já: Jaké kulturní akce či sportovní jste měli možnost během studia navštívit?

Michailo: Měli jsme hned vedle školy divadlo, takže jsme tam chodili vždycky dvakrát do roka, a byly pak i volitelné představení, takže si tam mohl jít i víckrát než dvakrát. Jinak jsme měli hodně sportovních aktivit, pořád nějaký maratony a tak. Potom dokonce takovej jednodenní výlet do přírody. To bylo už hodně dávno, moc si toho nepamatuju. Ale jako vím, že nějaký ten výběr byl, pak bylo už na tobě, co si vybereš.

Já: Měli jste možnost vyjet někam do zahraničí, procvičit si například tu angličtinu?

Michailo: No měli jsme takovej program, jmenuje se to Flex nebo tak něco, a tam děláš zkoušky z angličtiny a má to asi tisíc kol a když se dostaneš hodně vysoko, tak máš možnost jet někam mezi lidi, co jsou profesionálové, ale pořád je to na Ukrajině. Takže jako mimo zem jsme neměli možnost nikam vyjet.

Já: Jak probíhala příprava na závěrečnou zkoušku - atestat?

Michailo: No jako nijak extra, to jsou prostě písemné testy. Během hodin jsme toho moc nedělali, ale vím, že měsíc před těma testama nám učitel nabídl, že můžeme chodit na konzultace po škole, procvičovat si matiku po škole, jestli chceme. Není to tak složitý jako, na to není zas tolik přípravy potřeba myslím.

Já: Zkus se, prosím, zamyslet a popsat, jak probíhala závěrečná zkouška.

Michailo: Já jsem psal test z matematiky a ukrajinštiny, tyhle dva jsme měli povinný a pak jsem měl angličtinu a myslím geografii. Jenže ty jsem dělal v rámci testů ZNO, takže jsem je dělal jen jednou.

Já: Teď ti asi úplně dobře nerozumím, mohl bys to, prosím, specifikovat blíže?

Michailo: Jo jasně. No prostě na ten atestat jsme dělali matiku a ukrajinštinu, to byly takový povinný dvě zkoušky, byly to testy. Pak jsme si ale měli vzít ještě jeden nebo dva předměty a to si přesně nepamatuju no. A pak jsem se hlásil na vysokou a tam musíš dělat ty ZNO testy, takže jsem si ty dva udělal v rámci ZNO a oni mi to počítali k tomu atestatu. Je to takový složitý, ale vcelku jsem dělal 4 písemný testy, všechny byly kroužkovací.

Já: Děkuju za objasnění.

Michailo: No snad jsem ti vůbec pomohl.

Já: Jaké možnosti dalšího studia jste měli po atestatu?

Michailo: No tak můžeš jakoby kamkoliv že jo. Asi se obvykle chodí na univerzitu, ale můžeš i na nějaký odborný učiliště. Já si vybral taky univerzitu.

Já: Podle čeho ses rozhodovala na jakou vysokou školu jít?

Michailo: Jako jen podle toho, co mě baví, nevím, podle čeho jinýho bych měl volit. Šel jsem nakonec na strojní, protože jsem napsal dobře ty ZNO a dostal se na státní formu a nemusel bych platit. Jako není to asi tolik jako třeba někde v Evropě, ale přece jenom na naše poměry je třeba 5 tisíc hřiven docela dost. Na tu druhou ekonomii bych se nedostal na státní a to se mi nechtělo. A oboje mě bavilo, takže mi to bylo docela jedno kam. Říkal jsem si, aby hlavně vyšlo aspoň jedno z těchto dvou.

Já: Jak probíhalo přijímací řízení na vámi zvolenou vysokou školu?

Michailo: Dělal jsem ty ZNO testy, já jsem dělal angličtinu a geografii a pak ještě snad fyziku, jo ještě fyziku. Hlásil jsem se na strojní a na ekonomii, takže jsem potřeboval tyhle testy, no a pak ukrajinštinu, protože tu po tobě chtějí všude, bohužel.

Já: Byly to všechno písemné testy?

Michailo: Jo, ústně nebylo nic.

Já: Jaké možnosti studia v zahraničí nabízí/nabízela vaše škola?

Michailo: No hele takový věci si musí člověk zařídit sám, jestli někam chce. Možná to jde, ale škola to nezprostředkovává. Navíc si myslím, že je to docela drahý a sama asi víš, jaký máme na Ukrajině platy, to by si stejně lidi nemohli dovolit.

Já: Kdybys na základě tvojí dosavadní zkušeností se systémem vzdělávání na Ukrajině měl vyzdvihnout pozitiva, na která jsi během studia narazil, jaká by to byla? Zkrátka co ti přijde na tom školském systému dobré?

Michailo: Myslím, že je tady kvalitní výuka. Hlavně třeba matiky, a u nás ve škole i třeba fyziky. Učitelé byli hodně kvalifikovaní a já na ně měl štěstí, takže mě toho vážně dost naučili. Jako já jsem obecně a upřímně rád ti můžu říct za to, kde jsem studoval. Bylo to dobrý místo, nic mi tam nechybělo. A jinak obecně na tom systému, asi to, že můžeš postupovat různě. Můžeš na gymnázium a pak na učiliště a pak na vysokou a nebo rovnou na vysokou, je to takový, že si můžeš kombinovat podle sebe, chápeš a to se mně osobně líbí.

Já: Ještě bych se tě ráda zeptala, jaká vidíš naopak negativa systému vzdělávání?

Michailo: Pro mě je to určitě přehnaný důraz na ukrajinštinu a literaturu naší, hodně nacionální. Mě osobně to vůbec nezajímá, takže bych se chtěl učit pak od nějaký třídy už jen to, co mě zajímá. Jako je dobrý a asi důležitý tohle vědět o své zemi, ale ne tak přehnaně, abychom se museli učit třeba i stránkové básničky nazpaměť. A možná taky to cestování, teď si tak říkám, že bych vlastně rád někam kouknul a se školou by to bylo fajn, no a takový možnosti tu nebyly.

Já: Děkuju moc.

Michailo: V pohodě.

6.7. Rozhovor 7

Jméno: Ljuba

Věk: 21 let

Absolvované gymnázium: Gymnázium, Drohobyč

Čemu se momentálně věnuje: dokončila bakalářské studium v oblasti pedagogiky a momentálně pracuje jako prodavačka

Rozhovor:

Já: Jakým způsobem probíhalo přijímací řízení na gymnázium, kde jsi studovala?

Ljuba: Musela jsem dělat 2 zkoušky – ukrajinštinu a ukrajinskou literaturu a pak angličtinu. To záleží podle toho, na jaký gymnázium jdeš. Já jsem šla na jazykově zaměřený, takže tam byl důraz na jazyk a ne na matiku třeba, naštěstí (smích). Všechno bylo teda písemný. Jo a taky tě můžou vzít na průměr, když máš hodně dobré známky po ukončení devátý třídy.

Já: Jakým způsobem se hodnotila výuka?

Ljuba: Měli jsme klasicky známky od 1 do 12, 12 je nejlepší. Slovní hodnocení jsme neměli.

Já: Kam vám ty známky zapisovali?

Ljuba: Měli jsme takovej třídní žurnál, tam jsme si psali úkoly a zároveň nám tam i psaly známky. Jestli se ptáš na to, zda nám ty známky psali někam na internet, tak to ne.

Já: Jaké kulturní akce či sportovní jste měli možnost během studia navštívit?

Ljuba: Jo, tak někam jsme jezdili určitě. Nebo jako spíš to bylo volitelné, dali ti na výběr, ale jet si tam nemusela. Spíš to byly takový ty výlety zaměřený po stopách našich spisovatelů a různých ukrajinských hrdinů. Takže jsme navštěvovali místa, kde žili a kde tvořili ty knihy, co jsme pak museli nutně všechny číst (smích). Jinak taky divadla někdy, ale třeba, jestli tě zajímají takový ty velkolepý výlety, těch jsme moc neměli, jako pár jo ale ne hodně. A do zahraničí už vůbec, haha.

Já: Neměli jste třeba právě v rámci těch jazyků možnost vyjet zkusit si ten jazyk v praxi v té dané zemi?

Ljuba: Ne, to vůbec. Jedině, když si něco takovýho zařídíš sám.

Já: Jak probíhala příprava na závěrečnou zkoušku?

Ljuba: Myslíš atestat?

Já: Ano.

Ljuba: No, já ani nevím. Jako spíš jsme se učili doma každej sám, než nějaká extra příprava navíc ve škole. Ty testy nejsou nějak hodně náročný, tam to není tak horký se na to připravovat, to spíš pak ty ZNO.

Já: Zkus se, prosím, zamyslet a popsat, jak probíhala závěrečná zkouška.

Ljuba: Byly to 2 testy. Já jsem měla ukrajinštinu, která se dělila na gramatiku a literaturu, historii Ukrajiny, no a pak angličtinu.

Já: Nebyly žádné ústní zkoušky?

Ljuba: Ne, všechno bylo písemný a bylo to vlastně to, co jsme probírali za tu dobu studia.

Já: Ukrajinština, ukrajinská historie a angličtina byly povinné předměty?

Ljuba: U nás jo, jinak na jiných je to třeba matika místo té historie. Nic víc jsme neměli, protože testy z těch dalších odbornějších jsme měli až na tom ZNO.

Já: Jaké možnosti dalšího studia jste měli po maturitě?

Ljuba: No kam chceš.

Já: Mohla bys to, prosím, trochu specifikovat?

Ljuba: Hele můžeš vážně, kam chceš. Většina lidí chodí na univerzity, ale můžeš i na odborné učiliště, kde si doděláš mladšího specialistu nebo třeba někam na zdravotní učiliště.

Já: Podle čeho ses rozhodovala na jakou vysokou školu jít?

Ljuba: No chtěla jsem jít tam, kde by mě to bavilo, což je medicína, ale dostala jsem se jen na platnou formu. Měla jsem asi 160 bodů na ZNO z 200 možných a to nebylo dost. Měli asi 7 míst, kde bys neplatila. Tak jsem šla na pedagogickou školu, protože tam jsem se dostala na státní formu a nemusela jsem platit a jako ani mi to tolik nevadilo, to mě taky docela baví. Vlastně asi peníze hrály velkou roli, když se tak zamyslím. O pedagogiku nebyl takovej zájem, tak nás vzali na státní formu sice taky asi 7 ale hlásilo se o dost méně.

Já: Jestli to chápu správně, tak kdybys chtěla jít studovat tu medicínu, musela bys za studium platit, protože jsi nenabrala dostatečný počet bodů?

Ljuba: No musela jsem mít asi 180, aby mě vzali na státní formu, kde bych mohla studovat zadarmo. Ale platit každý semestr za školu je náročný. Stát ale nemůže zajistit všem to vzdělání zdarma, tak se snaží jakoby dát možnost alespoň těm nejchytřejším dá se říct.

Já: Jak probíhalo přijímací řízení na zvolenou vysokou školu?

Ljuba: No to jsou ty ZNO zkoušky, jak jsem o nich už dneska mluvila. Jediným povinným, co jsme měli my, byla ukrajinština. Když jsem se hlásila na medicínu, dělala jsem zkoušky z biologie a chemie. Pak na tu pedagogickou to byla jen angličtina a ukrajinská historie.

Já: Kde tyhle zkoušky probíhaly?

Ljuba: No různě, oni ti pošlou místo a čas konání. Já je měla na jedné střední škole, kam přišli lidi z toho ZNO a dali nám ty testy.

Já: Žádná zkouška nebyla ústní?

Ljuba: Ne, jen písemný.

Já: Jsou tyhle ZNO zkoušky platné?

Ljuba: Ne, zatím nejsou. Ale prej by v budoucnu měly být.

Já: Můžeš se hlásit na více vysokých škol?

Ljuba: Jo jasně, ale tak lidi maj obvykle už představu, co chtějí dělat.

Já: Jaké možnosti studia v zahraničí nabízí/nabízela vaše škola?

Ljuba: Jako na vysoký?

Já: Ano.

Ljuba: Pokud vím, tak žádný. Takový věci si člověk musí zařídit sám, jestli chce někam do zahraničí třeba studovat nebo jen tak.

Já: Kdybys na základě tvojí dosavadní zkušeností se systémem vzdělávání na Ukrajině měla vyzdvihnout pozitiva, na která jsi během studia narazila, jaká by to byla? Zkrátka co ti přijde na tom školském systému dobré?

Ljuba: No nic moc, moje sestřenice je v Polsku a podle toho, co říká, je to tam mnohem lepší, žádná korupce nic.

Já: To jsou až ty negativa, ty mi můžeš povědět za chvíli (smích). Zkus se zamyslet nad něčím, co ti přišlo dobré? Nemusí to být jen teď na gymnáziu.

Ljuba: Ale ty kritiky bude víc. Hele asi takhle, tady je to chudej kraj, možná někde blíž k Rusku to mají lepší, ale my fakt těžko. Jako asi se učíme hodně dopodrobna matiku, že i blbec pak vyjde a bude ji umět hodně, protože toho po nás chtějí už, když jsme hodně malí, docela dost. Jazyky bych řekla, že jsou tady úplně na nic, jelikož když si pustím nějakou písničku nebo film v angličtině, rozumím tak 1% (smích). Ani vlastně nevím, proč se směju. Ne, tak já se zkusím zamyslet nad tím pozitivním ještě. Asi je dobrý to, že můžeš být bakalář ve 21 letech, to prej jinde takhle není, i když nám to asi k ničemu není. Ne, promiň, já mám teď v hlavě spíš ty negativa.

Já: Tak spust' (smích).

Ljuba: Největší problém ze všech vůbec je určitě to, že ten titul ti ve finále k ničemu není. Vystuduješ nějakou politologii, ekonomii nebo třeba sociologii a nenajdeš uplatnění. Vždyť to sama víš, znáš ty lidi tady a víš, co dělají, i když mají bakaláře. Já jsem vystudovala na té pedagogické chvíli zpátky a krájím salámy. Moje nejlepší kamarádka vystupovala ekonomii a prodává u nás v obchodě alkohol. Je to tady s tím zaměstnáním bídny, takže pak to vzdělání ztrácí svoji hodnotu, jestli mě chápeš. Taky se učíme spíš teorii, i já na pedagogice se učím spíš teorii jak učit, ale ne to, jak ve finále budu teda učit. To nedává smysl, protože pak v té třídě nemám před sebou knížky, ale opravdový děti. Řekla bych, že je to zkrátka velmi málo prakticky zaměřeno. No a pak je asi ta korupce, za známky si na vysoký platíš. Já už mám část studia, tak to snad můžu říct (smích). Já toho moc nevyužívala teda stejně, protože ty zkoušky nebyly extra náročný, ale vím o milionech případů, co místo vyplněného papíru na zkoušce odevzdali obálku a dali to za stejnou známku jako my, co jsme to psali. Ale to vlastně není žádný tajemství, ví se to o Ukrajině široko daleko, tak co.

Já: Hrozně moc děkuju za vyčerpávající odpovědi.

Ljuba: Není vůbec zač.

6.8. Rozhovor 8

Jméno: Ira

Věk: 24 let

Absolvované gymnázium: Gymnázium, Drohobyč

Čemu se momentálně věnuje: v současné době pracuje jako zdravotní sestra.

Rozhovor:

Já: Jakým způsobem probíhalo přijímací řízení na gymnázium, kde jsi studovala?

Ira: Dělala jsem písemný testy z ukrajinštiny a angličtiny. Bylo to gymnázium lehce zaměřené na jazyk, takže proto ta angličtina. Jinak by ty zkoušky asi vypadaly jinak.

Já: Jakým způsobem se hodnotila výuka?

Ira: Myslíš známky?

Já: Ano.

Ira: No, normálně od 1 do 12 bodů, kde 1 je nejhorší a 2 a 3 vlastně taky, a nejlepší je 12,11 a 10. Jinak jestli myslíš jako ústně, tak to nás nehodnotili takhle.

Já: Kam vám ty známky zapisovali?

Ira: Měli jsme takovej diář, kam jsme si psali úkoly a učitelé nám je tam hodnotili a zapisovali nám tam i známky z testů a tak.

Já: Na nějaký internetový portál vám známky nezapisovali?

Ira: Ne, to ne. Prej se to nějak plánovalo, ale u nás se pořád jenom plánuje.

Já: Jaké kulturní akce či sportovní jste měli možnost během studia navštívit?

Ira: Hodně jsme jezdili do muzeí a na zámky – většina výletů byla zaměřena na to, abychom zjistili něco víc o Ukrajině, jako různý historický výlety na místa, kde se něco národního událo a tak. Nebo hodně na pomníky známých spisovatelů a bojovníků za naši zem. Mohli jsme jet ale taky na hory, to bylo dobrý. Bylo to volitelný, ale využila toho tehdy snad celá třída.

Já: Mohli jste se podívat i někam do zahraničí?

Ira: Ne, to ne. To bys toho zas chtěla moc (smích).

Já: Jak probíhala příprava na závěrečnou zkoušku?

Ira: Máš na mysli atestat?

Já: Ano.

Ira: No nijak zvlášť. Nebo jako asi moc nechápu, na co se mě to ptáš. Žádná extra příprava nebyla. Byly to asi 2, 3 testy, to nebylo nic zákeřnýho.

Já: Zkus se, prosím, zamyslet a popsat, jak probíhala ta závěrečná zkouška.

Ira: Tahle státní byla z matematiky a ukrajinštiny. Součástí ukrajinštiny byla i historie. Ale pak jsem dělala další zkoušky ZNO a tam byla biologie a chemie, protože jsem chtěla pokračovat dál na zdravotní sestru.

Já: Byly to písemné zkoušky?

Ira: Jo, dokonce kroužkovací, takže jsme to tak trochu opsali. Ale ty ZNO už ne, to byla speciální třída na to vyhrazená a tak.

Já: Atestat si tedy dostala jen za ty dva předměty?

Ira: Dá se říct, ono to je složitější, kdybych nedělala ty ZNO testy, tak toho dělám asi víc, ale takhle jsem toho měla méně.

Já: Tyhle dva byly povinné nebo sis mohla vybrat?

Ira: Ne, my měli tyhle dva povinné. Vybíráš si až ty ZNO, podle toho, kam se hlásíš.

Já: Jaké možnosti dalšího studia jste měli po maturitě?

Ira: No, můžeš, jít kam chceš. Jako nejvíc asi chodí na univerzity, já na to moc nejsem, tak jsem šla na odborné učiliště, kde jsem přeskočila jeden rok, protože jsem si ten obecně rok nahradila tím gymnáziem a pak jsem tam studovala už jen 3 roky.

Já: Je tohle odborné učiliště považováno ještě za střední školu?

Ira: No, to je něco na pomezí. Jako mohla jsem jít po devítce tam rovnou a být tam 4 roky, což by bylo méně let k tomu, dostat se tam, kde teď jsem, ale šla jsem na gymnázium, protože jsem ještě nevěděla, co přesně, budu chtít dělat pak. Na pomezí je to protože, že když na to učiliště jdeš hned po devítce, tak si ten atestat uděláš tam. Jenže na konci studia získáš titul mladšího specialisty, což už je vyšší vzdělání, sice neúplné, ale je. Takže je to něco napůl.

Já: Podle čeho ses rozhodovala na jakou vysokou školu jít?

Ira: Nedostala jsem se na univerzitu medicíny na platnou formu, tak jsem šla na tohle učiliště. Takže místo doktora je ze mě zdravotní sestra.

Já: Takže ses hlásila i jinam?

Ira: No jo, na univerzitu že jo. Jenže tam brali na státní formu asi 5 lidí a zbytek lidí musel platit a to jsem nechtěla. Takže asi finance byly důležité. No ale pak jsem šla na to učiliště, protože to taky bylo zaměřené na medicínu a to mě zajímá, takže rozhodně i zájem.

Já: Jak probíhalo přijímací řízení na tvou zvolenou vysokou školu?

Ira: Na tu univerzitu byly ZNO testy.

Já: Jsou tyhle ZNO platné?

Ira: Ne, nejsou. Ale mluví se o tom, že se to zavede, aby měl stát ještě víc peněz, který se využijou nějak moudře (smích). To je ironie, samozřejmě.

Já: Je omezený počet přihlášek na vysoké školy?

Ira: Ne, není. Můžeš si jich podat, kolik chceš.

Já: Máte možnost se na tyhle ZNO testy nějak připravit?

Ira: Jo, jsou nějaké kurzy, ty jsou už platné ale. Já jsem na ně nechodila. Možná by mi to pomohlo, i když pochybuju, těch 5 lidí co brali na tu státní formu je prostě děsně málo.

Já: A byly tyhle testy jen písemné?

Ira: Jo, nic ústního tam nebylo. Bylo to vesměs i kroužkovací, co si pamatuju.

Já: Jaké možnosti studia v zahraničí nabízí/nabízela vaše škola?

Ira: Hele ani na učilišti ani nikde jinde, co vím od známých nic takovýho není. Jako jestli se ptáš na to, jestli můžem někam vyjet a tak. To si člověk musí udělat sám.

Já: Kdybys na základě tvojí dosavadní zkušeností se systémem vzdělávání na Ukrajině měla vyzdvihnout pozitiva, na která jsi během studia narazila, jaká by to byla? Zkrátka co ti přijde na tom školském systému dobré?

Ira: Zkusím to. Asi nás dobře připraví na vlastenectví (smích). O Ukrajině musíme vědět fakt všechno. Vlastně i matika byla hodně přísná. Museli jsme umět všechno možný násobení z hlavy už asi ve 4 třídě, prostě toho po nás chtěli hodně.

Já: Napadá tě ještě nějaké pozitivum?

Ira: No nevím, jestli to je pozitivum, ale vysokou udělá vesměs každý, protože si zaplatí a pro nás studenty je to o dost méně stresu (smích). Ale ty úplatky patří asi až do negativ, na která se určitě chystáš zeptat, co? (smích).

Já: Chystala jsem se.

Ira: Tak já ti povím spíš ty negativa. Když vystuduješ, tak nemáš uplatnění. Prostě ten titul nemá váhu, není to práce. A když chceš, aby tě někam do práce vzali, tak musíš ještě ty jim zaplatit, aby tě vůbec vzali. To nedává smysl, že, ale tak to je. Pak taky asi to, že ten titul nemá váhu už jen proto, že si za to platíš, jako za ty zkoušky. Každý to tu ví a učitelé už s tím počítají, jen z toho mají jejich platy smysl. Takže bych řekla, že tohle je v tom systému špatně. Taky bych se chtěla učit víc praktických předmětů. Teda teď už pracuju, teď už ne, ale tak obecně ano. Pamatuju si, že všechno bylo jen biflování nazpaměť. A asi už skončím, jinak si nebudu připadat jako správný patriotický Ukrajinec (smích).

Já: Děkuju moc za tvůj čas a odpovědi.